CAES. BARONII
S. R. E. PRESB. CARD.
TIT. SS. NEREI
ET ACHILLEI

Sedis Apostolicæ Bibliothecarij,

Paraenesis,

Ad Rempublicam Venetam.

ROMÆ,
Apud Carolum Vulliettum.
MDCVI.

SVPERIORVM PERMISSV.

CAES. BARONII S. R. E. PRESB. CARD. TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI

Sedis Apostolicæ Bibliothecarij,

Parænesis,

Ad Rempublicam Venetam.

DOLEO vehementer, quod hortaturus vos, quos plurimum diligo; nullis tamen salutationibus, quæ cõmunicatorijs ac pacificis [a] litteris inter Catholicos, Catholica communicatione coniunctos, in concordiæ symbolum, præfigi consueuere, more maiorum, permulcere liceat: sed salutationibus intercisis non aliter, quàm si ad homines extra Christianam religionem errantes Gentiles ipsos scribendum foret, vobiscum agere fas sit: iubente id potissimum Domino [b] nostro Christo IESV, vt qui Ecclesiam non audierit, sit nobis tamquam Ethnicus & Publicanus. cum tamen his infelicibus vos ipsos reddideritis infeliciores; siquidem non solum Ecclesiam non audistis, sed spreuistis, contempsistis, ignominia summa insuper affecistis, publicis datis litteris, omni execratione dignissimis; quas tamquam ostentũ Ecclesia vniuersalis exhorruit, & vt monstrum

[a] August. epist. 162.

[b] Matth. 18.

excussit. Quis Orthodoxorum, timens Deũ, qui legat vestras litteras contemptu plenas, non statim offensi numinis zelo exæstuãs, ex intimis præcordijs in propheticum [a] illud erumpat: Obstupescite cæli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer,] cum portæ [b] inferi adeo extolluntur contra Regnum cælorum, quod est Ecclesia, ac ipsum Dominum? At sicut omnium in Deum bellum gerentium certus est casus, ita nec dubia ruina, secundum illud sacrarum sententiarum: [c] Qui in altum mittit lapidem, super caput eius cadet.]

a Iere. 2.
b Mat. 16.
c Eccl. 27.

Cum igitur ea sit communis vox exclamantium in vos Orthodoxorum: silere ne potuerunt S.R.E. Cardinales, ad quos nõ solum sui capitis, ipsius Romani Põtificis defensio spectat, sed qui cuiuscumque pro ecclesiastica libertate tuenda laborantis suscipere patrocinium teneantur, ita ad eos martyrij candidato scribente, & iam sanguinis voce clamãte S. Thoma Cantuariensi Archiepiscopo: [d] Qua conscientia dissimulatis iniuriam Christo illatam in me, immo & in vobis, qui Christi vicem gerere debetis in terra? Nonne causa mea simul vestra est? immo penitus vestra, tueri videlicet tuentes ecclesiasticam immunitatem?] Tanto igitur clasſico excitati, hortationem aggredimur, sed quæ me prius doloris iaculis feriat, & vos pungat reprehensionis aculeis ad salutem paratis. ita enim dictat exuberans dilectionis affectio, qua sitio salutem vestram in visceribus Christi. Vnde & huius series exhortationis emanat, nempe de corde

d Cod. Vat. in App. epist. S. Thom.

de [a] puro conſcientia bona & fide non ficta. *a* 1. *Tim.* 1.
Quamobrē occurrentes veſtræ manifeſtę perditioni, hiſce vos (vt in re valde ſeria) diuinis oraculis compellare cōpellimur: Quare [b] auerſus eſt populus iſte in Ieruſalē auerſione contentioſa? Apprehenderunt mendaciū, & noluerunt reuerti. Attendi & auſcultaui, nemo quod bonū eſt loquitur: nullus eſt qui agat pœnitentiā ſuper peccato ſuo, dicens; Quid feci? Omnes conuerſi ſunt ad curſum ſuū, quaſi equus impetu vadēs ad prœlium.] vt viſus ſit optaſſe, quod fugiendū eſſet maximum omnium malū. Auerſio plane illa contentioſa eſt, qua diluenda peccata, ad pœnitentiā patefacta, atque damnata verbis ac ſcriptis, mira animi firmitate, immo dura obſtinatione, ac furenti pertinacia defendi dicuntur ab omnibus, dum omniū nomine Senatorum litterę aduerſariæ promulgantur: cum tamen probe nouerimus, ſtudia iſta haud ab omnibus Senatoribus comprobari, immo prudentiorum ſententijs condemnari, atque lacrymis deplorari. Et quāuis aduerſantes dicant (quod ibidem ſubijcitur a Ieremia) Sapientes nos ſumus, & lex Domini nobiſcū eſt: in eos ipſe iſta retorquet, dicens: Vere mendacium operatus eſt ſtylus mendax Scribarum.] vt merito illis, quos eadem peccata perſtringunt, vrgent, & damnant, timendum ſit, ne eadem quæ ibi ſubijcitur diuinitus immiſſa vindicta in exterminium gentis illius, vos maneat, vt feriat, perdat, atque conſumat. quod Deus a vobis auertat. Contingat enim me prius vita fungi, quam iſta adeo funeſta videre.

b *Ier.* 8.

Sumus, sumus, sicut & fuimus semper (testis est Deus) omnium vestrum amantissimi & studiosissimi, semper memores charitatis vestræ, qua nos excepistis, cum Venetias venissemus, vt quantumlibet immeritus, & peccator, de vobis tamen mihi sit propemodum prædicandum, quod Apostolus ait de Galatis: [a] Sicut Angelum Dei excepistis me, sicut Christum IESVM.] memores & frequentis per dies singulos concursus & accursus amplissimorum Senatorum, atque illustrissimorum magistratuum, nos conuenientium, & (secundum illud Ioannis [b]) deducentium digne Deo.] Cum & quadam amoris exuberantia coegistis, & extorsistis importune impertiri vobis aliquid gratiæ spiritualis in ministerio verbi Dei, vt sic penes vos nostri apostolatus licet indigne perfuncti remanserint qualiacumque impressa vestigia. Currebatis [c] bene, quis vos impediuit veritati non obedire? (sic vos arguam verbis Apostoli.) Vtinam abscindantur qui conturbant vos,] & mergunt in profundum abyssi, ipsum imum barathrum peccatorum, quod est disciplinæ contemptus. sic enim in sacris oraculis scriptum est: [d] Impius cũ in profundum venerit peccatorum, contemnit.]

Ad quod puniendum siue expiandum delictũ, quo ipse peccans perpurgari nolit inuitus, quod non accuset, magis autem defendat, opus fuerit ecclesiastico conflatorio censurarum. (Est enim ignis in Sion, [e] & caminus eius in Ierusalem) ad combustionem peccatorum. In qua quidem fornace sic ardet ignis, vt purget, non autem consu-

a Gal.4. *b Ioan. epist.3.* *c Galat.5.* *d Prou.18.* *e Isai.31.*

mat nisi peccatũ. Nam & [a] Corinthius ab Apostolo in hanc est fornacem immissus, in interitũ carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini. ita plane vbi bono remedio vtitur bene patiẽs, accidit iuxta illud Prouerbiorum: [b] Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimum: aufer impietatem de vultu Regis, & firmabitur iustitia thronus eius.] fiatq. quod & [c] per Isaiã est pollicitus eidem populo suo, dicens: Conuertam manum meã ad te, & excoquam ad purum scoriam tuam, & auferam omne stannum tuũ, & restituam iudices tuos, vt fuerunt prius, & Consiliarios tuos, sicut antiquitus. Post hæc vocaberis Ciuitas iusti, Vrbs fidelis.] Ita quidẽ agitur res feliciter, si qui ad purgandum in conflatoriũ mittitur, non contradicat, nec augeat potius resistendo peccatum. Est enim tantæ officinæ opifex Deus, idemq. ignis Dominus noster IESVS Christus, quod [d] Malachiæ diuinitus ostẽsum est, qui ait: Ipse quasi ignis cõflans,] & quod subdit: Sedebit conflans & emundans argentũ.] Qui & docuit ista suos Apostolos: Omnia, [e] inquiẽs, quæ audiui a Patre meo, nota feci vobis,] & collaborat vna cũ ipsis. Nam hæc ad eos: Vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi.] Præficiens vero operi [f] Petrum, hæc ad eum: Tibi dabo claues regni cælorum. Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis.] & spondens affore iugiter præsentia sua ait: Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo: ego in medio eorum sum.] & contestãs, se etiam

a 1.Cor. 5.
b Prou. 25.
c Isai. 1.
d Mala. 3.
e Ioan. 15.
f Matt. 16.

Luc. 10. nō ſolū cū ſuis, ſed & in ſuis eſſe, adijcit: [a] Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit.]

Vnde ſumma fiducia, qui diuinitus ab eo ipſius ſucceſſor ſubrogatus eſt Paulus, Pauli his potuerit ac debuerit vti verbis: [b] An experimē-tum quæritis eius qui in me loquitur Chriſtus? Quibus eſt vſus verbis Apoſtolus, cum cōminatus eſt ſupplicium Corinthijs delinquentibus, vt ſciret Eccleſia, vltori ſcelerum aſſiſtere Deū Epiſcopo, eius honorare miniſterium, approbare auctoritatē. Hoc vniuerſorum ſanctorum Patrū concilium probat: quod denique ſcriptor ſuorū temporum luculentiſſimus Petrus ad Cæleſtinū Pontificem ſcribens, his verbis inſinuat: [c] Princeps Apoſtolorum adhuc in Apoſtolica Sede regnat & imperat, & in medio eſt conſtitutus iudiciarius rigor. Illudq. reſtat, vt exeratis in maleficos, Pater, gladium Petri, quem ad hoc conſtituit ſuper gentes, & regna. Chriſti Crux antecellit Cæſaris aquilas: gladius Petri gladio Conſtantini, & Apoſtolica Sedes pręiudicat Imperatoriæ poteſtati. Veſtra poteſtas a Deo eſt, an ab hominibus? Nonne Deus deorum locutus eſt vobis in Petro Apoſtolo, dicens: [d] Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis?] Non ergo degenerat in herede Petri dignitatis Apoſtolicæ reuerenda ſucceſſio.

Paulus igitur, idemq. Petrus, vicem Chriſti agens in terris, ſuorum ſanctiſsimorum prædeceſſorum exemplo, ſalubre, idemq. neceſſarium ad ſalutem remedium eſt operatus in vobis, iam in cer-

b 2. Cor. 13.

c Petr. Bleſ. epiſt. 146.

d Matth. 16.

in certum prolapſis interitum, quo Imperatores & Reges eodem morbo duræ pertinaciæ laborãtes redditi sũt priſtinæ ſanitati, & inter alios, qui penes vos curatus eſt Fridericus Aenobarbus, diuturnus & obſtinatus hoſtis Eccleſiæ; cupidiſſimusq. idẽ Pontifex veſtræ ſalutis, ſalutaria vincula parauit, ad perpurgationẽ conflatoriũ amoris incendit, cũ in vos tonitrui inſtar cęlitus lapſi ad perterrendũ, potius quã ad perdẽdum, ſalubrẽ ſententiã excommunicationis intorſit in ſacro illo eodemq. pleno fratrum cõſeſſu, vniuſcuiuſque rogata ſententia. Tunc plane accidit ſecundum illud[a] propheticum: Cõmota ſunt ſuperliminaria cardinum a voce clamantis.] Cum nimirũ ſacro ſuffragio reuerendiſſimorum S.R.E. Cardinaliũ eadem ſententia diuerſis rationibus ſtabilita, diſertis verbis aſſerta, magna animi cõſtantia confirmatur ab omnibus, & roboratur: quod ſcirent omnes, a Deo decretũ, quod eſſet per eius Vicariũ promulgatũ ſumma prudentia, atque ſciẽtia. ſic nãque ipſi, rẽ tantam agentes maiorũ ſuorum exemplo, memores patriæ vocis, qua olim [b] Romanus Clerus ita litteris cõtra ingruentes ſchiſmaticos ſanctũ allocutus eſt Cyprianũ: Abſit ab Eccleſia Romana, vigorẽ ſuum tã profana facilitate dimittere, & neruos ſeueritatis, euerſa Fidei maieſtate, diſſoluere, &c.] Sicq. priſtinũ retinuerunt cum ſano capite cõiuncta mẽbra vigorẽ. Factum eſt igitur, vt quod maiorum exẽplo fuerat faciendum, & facientibus bene ceſsiſſe ſciretur.

At hic (quod lamentatus eſt [c] Ieremias) defecit ſufflatorium, in igne combuſtum eſt plumbum.

a Dan. 4.
b Apud Cypr. epiſt. 31.
c Ierem. 6.

bum. Fruſtra conflauit conflator; malitiæ enim eorum non ſunt conſumptæ.] & quod queritur [a] Ezechiel dicens: Multo labore ſudatum eſt, & non exiuit de ea nimia rubigo eius neque per ignem. Immunditia tua execrabilis, quia mundare te volui, & non es mundata a ſordibus tuis. Ego Dominus locutus ſum.] Quibus ita peccantibus alterum de duobus euenire ſolet, & quod terribilius, illud, vt iſtiuſmodi a Deo penitus deſerantur, ſecundum illud diuinum oraculum: [b] Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata: derelinquamus eam.] Vt ſit maxima omnium illa cõminatio, quam intulit in furore ſuo per [c] Ezechielem: Requieſcet indignatio mea in te, & auferetur zelus meus a te, & quieſcã, nec iraſcar amplius.] Vnde & deducta vulgata illa antiquorum ore ſententia: a priſcis [d] etiam Gentilibus tamquam axioma recepta: Nihil eſſe infelicius felicitate peccantium,] ab antiquis etiam Chriſtianæ religionis [e] tractatoribus pariter vſurpata. Alterum vero totum miſericors & peccantibus maxime vtile: nempe vt qui in cõflatorio Eccleſiæ ſancto pioq. ipſorum repugnante malitia, & aduerſante proteruia, mundari non meruerunt: in aliam longe ardentiorem, manibus hoſtium præparatam, incenſamq. hoſtilibus flammis fornacem comburendi mittantur, vt factum eſt populo Iudæorum, cum eorum ciuitas cum templo in direptionem, combuſtionem, & deſolationem; ipſi autem dati ſunt in captiuitatem Aſſyriorũ, ad quos iſta declamauerat iuſſu Domini Propheta ſanctus: [f] Eo quod verſi eſtis omnes in ſcoriã,

propte-

a Ezech. 24.

b Ierem. 51.

c Ezech. 16.

d Senec. de diuin. prou. c. 3. ex Demetrio.

e Origen. in Periarch. Hieron. epiſt. 33.

f Ezech. 22.

propterea ecce ego cõgregabo vos in medio Ierusalem, vt ſuccendam in ea ignem ad conflandũ. ſic congregabo in furore meo, & in ira mea, & requieſcam: & conflabo vos: Et congregabo vos, & ſuccendam vos in igne furoris mei, & conflabimini in medio eius &c.] quę hęc & alia ibi poſita immenſa mala; quæ tamen & exoptanda magis fuerint, quam relinqui miſeros obſtinate peccantes, maiori ira Dei in æternum plectendos.

At quid profuit, quod tu, confringens iugum Domini, & rumpens vincula ipſius, dixiſti: [a] Non ſeruiam?] Cum iſta conuertantur in damnum tuum, ſicut populo illi, qui ligneas [b] confringens catenas, expertus eſt ferreas. Sic (inquiẽs Dominus) malitia tua [c] arguet te, & auerſio tua increpabit te, & ſcito, quia malũ & amarũ eſt reliquiſſe te Dominũ Deum tuum.] Vis ſcire quàm malũ? ex verbis Domini facile eſt ſubducere rationem. Qui conteſtatus, ne vel vnus ex puſillis, qui in eũ crederent, contemni deberet, eſt cõminatus ſupplicium quam acerbiſſimũ in eum, qui ſcandalizauerit [d] vnum de puſillis. adeo vt ne in illud incurreret, expediret potius, vt ſuſpenderetur mola aſinaria de collo eius, & demergeretur in profundum maris. Quæ, rogo, pœna manebit peccantem in maximum, ſi ita horrenda atque terribilis teneat eum, qui peccauerit in puſillum? vnde merito tunc illud Dominus exclamauit: Væ mundo a ſcandalis.]

Vis adhuc ſcire quam amarum? prophetica veluti in te conuerſa oracula intuere. Eſt nãque ſermo Dei gladius vtraque [e] parte acutus ad ferien-

a Ierem. 2.
b Idem. 28.
c Idem. 2.
d Matth. 18.

feriendũ, ſicuti anteriora, etiã poſteriora: vt vbi par culpa, par feriat quoque vindicta. Ieremiam itaque [a] audi & paueſce dicentem: Quæ habitas ſuper aquas multas, locuples in theſauris, venit finis tuus pedalis præciſionis tuæ.] Præciſam namque te pedali præciſione a trunco per excõmunicationis ſententiam conſtat. Poſthac bona quænam ſperanda? & mala quæ non timenda? a radice præciſo ramo quis vlterius viror? Radix eſt nãque ex ſententia [b] Cypriani ipſa Romana Eccleſia, quæ plurimo germine ſe diffundens in arborem, in Catholicã creſcat, e qua ſi præciditur ramus, areſcit ad ignẽ. Ipſa quippe omnium in terra mater, vt Deus in cælo Pater. Adeo vt eiuſdem [c] ſententia Martyris, habere non poſſit Deum Patrem, qui non habet Eccleſiam matrẽ,] Romanã intelligens, dum ait, quod in Petro vna Chriſti Eccleſia, vna Cathedra demonſtratur. Vides igitur quam amarum, præciſam te ab Eccleſia, præciſam eſſe pariter a Domino Deo tuo? Hæc vero damna veſtra duplicantur menſura conferta & coagitata, ſi nõ ſentitis ea veſtra colla premẽtia; ſed ſi contẽnitis, centuplicãtur ipſa, immo creſcunt in infinitũ. quæ tanta mala vt caueatis, hortamur, rogamus magis, & exoramus.

Sed quoniam vos, vt olim auerſatrix [d] Iſrael incredibili aduerſus Deum contendens pertinacia, adhuc inſane dicebat: Abſque peccato, & innocens ego ſum.] cũ Deus ad eã: Ego iudicio contendã tecum, eo quod dixeris: Nõ peccaui,] vos, inquã, excuſantes excuſationes in peccatis, immo defendentes, & redarguentes qui iuſte redarguunt,

a Ierem. 51.

b Cyprian. epiſt. 55.

c Idem de Vnit. Eccl. Cath.

d Ierem. 2. 3.

guũt, Deo pugnaciter & Ecclesiæ restitistis: prouoco vos ad prima Christianæ Fidei rudimenta, immo ad ipsius Naturæ cunabula, a quibus aberrantes, per deuia ferri, inferriq. in abrupta præcipitia sit necesse.

Iure nãque diuino atque humano sacra a profanis esse debere distincta, & diuersæ censeri penitus rationis, norunt omnes: adeo vt de his nulla dubitatio esse posit. Sacra auté quã illęsa voluerit Deus in sua Ecclesia cõseruari: cum plurima suppetãt ex diuinis Scripturis exẽpla, vnum vel alterum tantummodo referemus, vt sic breuiter causã absoluamus. Quo enim ista cuique hominũ magis paterent ad sensum, voluit Deus altissimi parietis interstitio sacras ædes à profanis esse in téplo diuisas, vsque adeo, vt nequaquã Regibus liceret illũ Deo constitutũ terminũ transilire, sed neque eidẽ appropinquare absque numinis offẽsa grauissima. Hinc vehemens illa querela Domini in [a] Ezechiele aduersus Reges Iuda: Fabricati sunt, inquit, limẽ suum iuxta limẽ meũ, & postes suos iuxta postes meos (& murus erat inter me & eos) & polluerunt nomẽ sanctũ meũ &c.] Si igitur non licuit Regibus appropinquasse termino præstituto inter sacra atque profana: quomodo in eũ irrumpere, & suos intra sacra septa erigere parietes licuisset? Ita plane erudiẽs Principes, lõge diuersa esse inter se iura tẽplorũ, atque regnorũ. Quod omnibus considerandũ proponi volens Deus, sic alloquitur Ezechielẽ: Tu autẽ, fili hominis, ostende domui Israel tẽplum; & confundãtur ab iniquitatibus suis, & metiantur fabricam, & eru-

[a] *Ezech.* 43.

& erubefcant quæ fecerunt.] Ita plane fiet, vt &
vos ifta metientes, erubefcatis; vnde & magi
pœniteat, non folum limen & poftes iuxta fa
crum parietem extruxiffe, fed facrum diffipaffe
& veftrum erexiffe, dum quæ funt Ecclefiæ iur
peruafiftis. quamobrem in vos illud accipite di
a Ifai.30. ctum ab Ifaia:[a] Erit vobis iniquitas hæc ficut in
terruptio cadens, & requifita in muro excelfo
quoniam fubito, dum non fperatur, veniet con
tritio eius, & comminuetur, ficut conteritur la
gena figuli contritione perualida, & non inue
nietur de fragmentis eius tefta, in qua portetu
igniculus de incendio, aut hauriatur parũ aqua
de fouea.] Sed ne fiant ifta, hortamur, anteuerti
te precibus & pœnitentia.
Hæc de muro ex veteri Teftamento, quæ in fi
gura contingebant illis, in Nouum transferend
effe fpirituali fenfu monemur, fed latiori men
fura. Etenim in Chrifti Ecclefia non murum vn
tantummodo diuidentẽ inter facra atque profa-
na pofitum effe fcimus, fed murum & antemura-
b Idem.26. le, vt cecinit fuo cantico Ifaias, dicens:[b] Saluato
ponetur in ea murus & antemurale. Aperite por
tas, & ingrediatur gens iufta cuftodiens verita
tem,] non autem profanans facra, diuina concul
cans, temerans fancta, & diffipans Sanctuarium
quæ cum intus fuerit, iubetur proijci ab ecclefia
c Apoc.22. fecundum illud [c] Apocalypfis: Foris canes, & ve-
nefici, & impudici, & homicidæ, & idolis feruien-
tes, & omnis qui amat & facit mendacium.] in
quorum fortem conijcit idem Ifaias, qui leges
d Ifai.10. iniquas ftatuunt, dicens:[d] Væ qui condunt leges
iniquas;

iquas; & scribentes, iniustitiã scripserunt. Quid
cietis in die visitationis, & calamitatis de lon-
e venientis? ad cuius cõfugietis auxilium? & vbi
erelinquetis gloriam vestram, ne incuruemini
ıb vinculo, & cum interfectis cadatis?] hæc tan-
a mala aggregata audiuimus, exigente diuina
indicta, in condentes leges iniquas. Sed quid si
ddatur, præscribi eas & non subditis? plane ty-
annicum esse, vno omnes ore clamabunt. Et si
pponatur, & sacris? nomen sacrilegorum non ef-
igient. Quod tantum crimen mox præcipuum
ensit [a] Petrum vltorem. Cui non satis visum in- *a Act. 5.*
tionem facinoris eiusmodi delinquentes sen-
ntia anathematis ab Ecclesia separare; sed in
rrorem credentium voluit eos interfecisse spi-
itu oris sui, ita horribili delinquentium pœna
nciens in Ecclesia disciplinam, ne dicata semel
ltem mentis proposito dona Deo, quis impie
deret attingere. Quod plane eo redditur exe-
abilius scelus, si lege firmetur, vt iure fieri vi-
eatur; quod contra ius diuinum etiam vsurpa-
ır. Stent igitur altissimi ijdemq. fortissimi diui-
entes sacra a profanis exaltati a Christo parie-
s, quibus Imperia sunt diuina lege distincta, vt
uæ sunt Cæsaris Cæsari [b], & quæ sunt Dei Deo *b Matth.*
eddantur, ne quid a Principibus aduersus per- *22.*
nas Deo dicatas, vel bona eidem oblata, aut
ra ipsi debita vendicetur.
In quibus attendite quotupliciter deliquistis,
i primo leges sancieritis in non vobis subditos
omines Deo sacros; deinde quod tuleritis eas
duersus loca sacra, & res sacras, nẽpe bona Deo
dicata;

dicata; ac quod denique iura sacra, vt vestra statueretis, penitus euerteritis, & quidem non sine magno periculo lædendæ Catholicæ Fidei, in confundendo, immo euertendo ordinem hierarchicum, a Deo in ipsa Ecclesia Catholica antiquitus institutum, a Christo confirmatum, prædicatum ab Apostolis, assertum in Concilijs, roboratum traditione, cultuq. receptum ab omnibus orthodoxis Principibus, & aliis cuncti inferioris ordinis Christianis. Quæ enim (inquit [a] Apostolus) sunt a Deo, ordinata sunt.] interuertitur quidẽ ordo hierarchicus, si quæ sun alterius, alter sibi perperam sumat. De huiusmodi enim idem [b] Apostolus, qui fixos terminos sacros transgrediuntur, hæc ait: Ignorantes enim iustitiam Dei, & suam quærentes statuere, iustitiæ Dei non sunt subiecti,] vtpote redditi male opere iniustissimi.

a Rom.13.

b Ibid.10.

Quid igitur vobis arrogatis de iuribus ecclesiasticis sancire leges, easdemq. aduersarias legibus ecclesiasticis, quandoquidem laicis inconcessum sit etiam proficuas præscribere de his leges. Audite quid in Romano Concilio sub Simplicio Papa fuerit actitatum, vbi agens Basilius vicem Odoacri Regis, legẽ tulit de nõ alienandis bonis ecclesiasticis: cui vos cõtrariam promulgatis, vt alienari omnino debeant. Intercessit enim tum Maximus Bleranus Episcopus, qui conuersus ad sanctã Synodũ dixit: De me licuit laico legẽ dare? Respondens sancta Synodus, dixit: Non licuit & recitata in Synodo ipsa lege, hæc de ea Eulalius Episcopus Syracusanus: Scriptura, qu

in

in ſacro Concilio eſt recitata, nempe conſtitutio de non alienandis bonis eccleſiaſticis, euidentiſſimis documentis conſtat eſſe inualida. Primum, quod contra Patrum regulas a laicis, quamuis religioſis, quibus nulla de eccleſiaſticis facultatibus aliquid diſponendi legitur vmquã attributa facultas, videtur. Deinde, quod nullius Præſulis Apoſtolicæ Sedis ſcriptione firmetur &c.] Si iſtas neruoſas adeo antiqui Patres noſtri in Romano Concilio aduerſus laicos legislatores dixere ſentẽtias: tolerabimus nos latas a vobis leges iniuſtas, atque damnoſas, bona eccleſiaſtica diſsipantes? cum latas a Regibus pro eorumdem conſeruatione proficuas, ea tãtum ratione, quod non eſſet laicorum præſcribere ſacerdotibus leges, Patres continuo abrogarunt?

Quam autem fuerint cauti poſteriores orthodoxi Imperatores Occidentales, ne quid inconſulto Romano Pontifice ſtatuerent in Eccleſia, etiam ſi pro Eccleſia: deducantur in exemplũ vertices illi ſæcularis potentiæ, toto orbe conſpicui, Chriſtianiſsimi Imperatores Carolus Magnus, & Ludouicus Pius, qui ſumma religione colligẽtes in vnũ diligẽtia ſanctorum monachorũ leges eccleſiaſticas ſuis admixtas: non niſi eas prius recognitas ab Epiſcopis, probatas vero ab Eccleſiæ Romanæ Pontificibus, edere præſumpſerunt, prout ex eorumdem præfationibus conſtat. Qui plane nihil antiquius ſemper habuerint, quam eccleſiaſticam libertatem, in primis vero auctoritatem primariam Romanæ Eccleſiæ ſartam tectam poſteritati mandare. Hinc illud apud

eos: [a] Constitutiones contra canones & decreta Præsulum Romanorum, seu reliquorum pontificum, vel bonos mores, nullius sint momenti.] & inferius de auctoritate Papæ super omnes Episcopos: [b] Comprouincialis Synodus retractetur per Vicarios Vrbis Romæ Episcopi, si ipse decreuerit.] Quod si quid criminosum per clericos committi contingeret; quid in eos agẽdum, censet Carolus cum Episcopis Romanum [c] Pontificẽ consulendum. itidem, ne quid graue, inconsulto Romano Pontifice ageretur: &, Si maiores causæ in medio fuerint deuolutæ: ad Sedem Apostolicam (vt sancta Synodus statuit, & beata consuetudo exigit) incunctanter referantur.] Si hæc ergo, quæ in fauorem Ecclesiæ sancita essent, non absque confirmatione summi Patris Romani Pontificis edere præsumpserunt Imperatores Christianissimi: qua fronte alij, quorumve exemplo, nisi Iuliani Apostatæ, vel aliorum tyrannorum, aduersarias sanctæ Ecclesiæ iuribus leges scribunt, & promulgant? Audite post alios ex Ioanne [d] Damasceno, quorumnam sit iura ecclesiastica condere, cum post multa eodem argumento tractata subijcit ista: Regum est ciuilis administratio; ecclesiastica vero constitutio pastorum atque doctorum.] & inferius: Non suscipio Regem sibi sacerdotium per tyrannidem vendicantem.] & post enumeratos Imperatores Orientales tyrannice rem agentes subdit: Non regijs regulis, sed Patrum institutis tam scriptis, quam non scriptis Ecclesiam censeo constitui, & gubernari debere.]

[a] Capitul. lib. 7. c. 265. 267.

[b] Lib. 5. c. 33.

[c] Lib. 7. epi. 287.

[d] Ioan. Damasc. de imag. orat. 2.

Sed

Sed audite optimi Imperatoris Basilij Macedonis verba, & exẽpla imitamini, ita in Octaua Synodo œcumenica Catholicos laicos alloquentis: De vobis autem laicis, tam qui in dignitatibus, quã qui absolute cõuersamini, quid amplius dicam, quã quia nullo modo nobis licet de ecclesiasticis causis sermonem mouere, neque penitus resistere integritati Ecclesiæ, & vniuersali Synodo aduersari. Hoc enim inuestigare & quærere, Patriarcharum, pontificum, & sacerdotũ est, qui regiminis officium sortiti sunt, qui sanctificandi, qui soluendi & ligandi potestatem habent, qui ecclesiasticas & cælestes adepti sunt claues: non nostrum qui pasci debemus, qui sanctificari, hoc est benedici, qui ligari, vel a ligamento solui egemus. Quantæcumque enim religionis & sapientiæ laicus existat, vel etiam si vniuersa virtute intus polleat, donec laicus est, ouis vocari non desinet. Rursus Episcopus quantacumque sit irreuerentia plenus, & nudus omni virtute, donec Antistes est, & veritatis verbum recte prædicauerit, pastoris vocationis & dignitatis dãna non patitur. Quæ ergo nobis ratio est in ordine ouiũ constitutis pastores verborum subtilitate discutiendi, & ea quæ super nos sunt, quærendi, & ambiendi? Oportet ergo nos cum timore & fide sincera hos audire, & facies eorum vereri: cum sint ministri Domini omnipotentis, & huius formam possideant, & nihil amplius, quam quæ nostri ordinis sunt, requirere. Nunc autem, vt videmus, adeo multos malitia in insaniam accendit, vt obliuiscentes proprij ordinis, &

quod pedes ſint, minime cogitãtes, legem ponere velint oculis, non vt natura ſe habet.] & inferius: Itaque moneo & exhortor omnes, qui tales ſunt, vt maledictum & alternum odium auertentes, & iudicare iudices deſinant, attendant ſibi, & ſecundum diuinam voluntatem conuerſari contendant. Nam non quieſcet ſupremum Iudicium, ſed contra diſſidentes diuinus furor ſtillabit, & iuſtam vltionem opere cunctis oſtendet.] hæc Baſilius. Quæ paulo fuſius ad verbum retuliſſe voluimus, vt tanti Imperatoris exemplo intelligatis, quam reuerentiam & obedientiam rebus ac perſonis eccleſiaſticis exhibere debeatis. Sed alia innumerabilia eaq. clariſſima in hoc genere exempla breuitatis cauſa recenſere prætermittimus.

Eſt autem illud omnino falſum, quod ad peccati excuſationem affertis; id ipſum ſcilicet factitatũ a veſtris anteceſſoribus, qui ſe nemini ſubijcientes, quod proficuum Reipublicæ videretur, hoc ſtatuerent. At ſecus quidem illi, qui quod ſibi ſcirent legibus eccleſiaſticis inconceſſum, nequaquam audebant decernere ſuis legibus, ſed extorquendum putabant per Patriarcham, quod negandum ſibi ſcirent a Romano Pontifice. In hoc ſane vobis modeſtiores, quod non auderent condere leges de his, quæ noſſent ad forum eccleſiaſticum pertinere. Vt hæc autem euidentiori percipiatis exemplo, cum plures extent de his litteræ, vnæ illæ, quæ & breuiores, recitandæ hic erunt Innocentij Papæ III. datæ ad Patriarcham Conſtantinopolitanum, ciuem Venetum, nuper

crea-

creatum, cum ab ijſdem Venetis ſimulq. Gallis ipſa Conſtantinopolitana ciuitas eſt capta, anno Salutis milleſimo ducenteſimo quarto. Sic enim ſe habent, vti leguntur in codice Actorum eiuſdem Pontificis. qui ita incipit a miniſterio ſibi a Deo credito in regimine vniuerſalis Eccleſiæ:

Ad hoc (inquit [a] Deus) Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem, qui plenitudinem habet eccleſiaſticæ poteſtatis, ſuper gentes & regna conſtituit, vt iuxta verbum propheticum euellat & deſtruat, diſſipet & diſperdat, quæ in agro Dominico ſuæ culturæ commiſſo inutilia reperit & nociua; iuxta quod alibi ſibi præcipitur a Domino per Prophetam: [b] Diſſolue colligationes impietatis, ſolue faſciculos deprimentes. Nos igitur attendentes iuramentum illud, quia prorſus illicitum, non eſſe ſeruandum, quod a te Venetijs conſtituto fuit a Venetis violenter extortum, ſicut tua nobis inſinuatio patefecit (vt videlicet nemine ſis facturus Canonicum in eccleſia ſanctæ Sophię niſi Venetæ nationis, vel qui continue per decennium Venetijs habitaſſet: quodq. bona fide, modis omnibus, quibus poteris, laborabis, vt ſemper in eccleſia ſanctæ Sophiæ ſit de Venetijs Patriarcha, ſaluis tamen in omnibus Apoſtolicæ Sedis iure, auctoritate, reuerētia, & honore. Licet hæc conditio ſtaret adiecta, vt non ſit in ſcriptis redacta) præſentium tibi auctoritate mandamus, & in virtute Spiritus ſancti diſtricte pręcipimus, quatenus iuramentum illud nequaquam obſerues, cum Sanctuarium Dei non ſit hereditario

a Ierem. 1.

b Iſai. 58.

rio iure ab aliquibus possidendum, sed in omni gente, qui facit iustitiam, acceptus est Domino: præcauens diligenter, ne post hoc Apostolicæ Sedis præceptum in præmissis articulis iterum delinquas. Qui si de cetero solos Venetos in ecclesia sanctæ Sophiæ Canonicos institueris, aut ad hoc impenderis operam qualemcumque; vt semper in eadē ecclesia sit Venetus Patriarcha, in ipsa nō ponendo Canonicum, nisi iuret, quod numquam alium nisi de Venetijs eliget, aut recipiet Patriarcham: nulla deinceps ratione super his poteris excusari. Sed nec illud obserues, quod absque iuramento diceris promisisse, vt neminem Archiepiscopum præter Venetum in tota facias Romania. Ne vero prætextu iurationis canonicæ, aut cuiuscumque promissionis obtentu talia de cetero præsumantur, aut si præsumpta sint obseruentur: nos obligationes huiusmodi auctoritate Apostolica irritamus, sub interpositione anathematis prohibentes, ne quis ea obseruare præsumat: tibiq. præcipimus, vt id Canonicis sanctæ Sophiæ non solū instituas, sed etiam instituendo caute denunties, quatenus hoc nefas valeant euitare. Licet autem plus debueris Dominum timere, quam homines, ne iurares aliquid propter homines contra Deum: si tamen in illo iuramento per vim & metum extorto præscriptam adhibuisti cautelam, vt iuraueris, saluo in omnibus Apostolicæ Sedis iure, auctoritate, reuerentia, & honore: nos tibi delictū humiliter confitenti ex speciali gratia indulgemus, vt huiusmodi iuramentum nullū tibi posit

præ-

præiudicium generare, dummodo præceptum, quod salubriter tibi facimus, ad saluandum ius, auctoritatem, reuerentiam, & honorem Apostolicæ Sedis, contra cuius statuta, ea quæ sunt iurata, redundant, fideliter exequaris.

Ceterum & si præscripta nobis a tuis Nuntijs secreto fuerint annuntiata: noueris tamen pro certo, quod quędam eorum certa relatione prius fuerant nostris auribus patefacta.] Hactenus litteræ Innocentij, quibus etsi non laudanda de maioribus vestris annuntiantur vobis, eos tamen reuerentiores fuisse, vt qui non ausi fuerint, vt vos facitis, de clericis leges sancire, satis apparet. Noueritis ex ijsdem pariter, haud adeo nouum, vt insurgant Romani Pontifices vindices aduersus vestros pro tuenda libertate ecclesiastica, ita quidem Innocentius.

Qui & si adeo redarguit Patriarcham pœnitentem, ad Romanam Ecclesiam supplicem confugientem, qua reprehensione, quibus cōminationibus & censuris exagitasset vestros Præsules, quos non dixerim Episcopos, tanto nominę indignos, sed mercenarios, immo nec hoc nomine honestandos, cum nec sibi fuga, vt assolent mercenarij, consuluerint, sed lupos potius nominandos, qui se lupo venienti coniunxerint, atque in gregis totius internecionē miscuerint. Quod nolim contumeliæ loco dictum accipiant: mendax arguar, nisi hoc ipsum Euangelica auctoritate constiterit; nam cum præstent ipsi, quod luporum est, lupos dici debere non renuant: est namque luporum oues dispergere, vt testatur

a Ioan. 10. Euangelista: a Omnes autem schismaticos disper-
gere, Christi IESV sententia illa firmatur, qua in-
b Luc. 11. quit: b Qui non est mecum, contra me est; & qui nō
colligit mecum, dispergit.] Quod iure in eius Vi
carium transferatur, vt dispergere æque dicatur
omnis, qui non colligit cum Romano Pontifice.
c Hier. epist. 57. nam audi Catholicæ Ecclesiæ tubam, S. c Hiero-
nymum, scribentem ad Damasum Romanū Pon-
tificem: Quicumque tecum non colligit, spargit.
hoc est: Qui Christi nō est, Antichristi est.] Pasto-
rum vero est, Christo collaborare, pro eius grege
ex aduerso cōsurgere, Principibus plus æquo sibi
sumentibus sacerdotali vigore resistere, constan-
tia infracta reprehēdere. quod & nauiter ab alijs
omnibus Romanis Pōtificibus actitatum scimus
aduersus quoscumque Principes, vt continuo in-
surgerent legum Principum abrogatores vel cor
d Greg. lib. 2. epist. 62. & lib. 7. ep. 10. rectores. Vt fecisse sanctus d Gregorius inuenitur,
qui legem Mauritij Imperatoris, cogentem ad
militiam monachos, non nisi emendatam pro-
mulgandam curauit. Præstiterunt & hoc ipsum
alij inferiorum ecclesiarū Episcopi, & inter alios
S. Ambrosius acerrimus vindex ecclesiasticæ li-
e Ambr. epist. 32. 33. vet. edit. bertatis, ne e inuaderetur ea aliquatenus a laicis
quamuis Imperatoribus orbis dominis. Qui &
legem trium Augustorum aduersariā ecclesiasti-
f Cod. Theod. lib. 27. de Episc. cæ libertati Mediolani tunc promulgatā f reuo-
cari coegit, & edi omni errore purgatam.

Sed quid singulos memorem? iam ex sacro
œcumenico Concilio inferamus hic testimoniū;
ne quid Principes suis legibus sibi arrogent con-
tra leges ecclesiasticas. In sacrosancto Chalce-
donen-

donensi Concilio cum causa Episcoporum ageretur, Eustathius Berythi Episcopus sic compellauit iudices cognitores: Num secundum canones ecclesiasticos, an secundum leges Imperatoris causa dirimenda esset? Tunc ijdem interlocuti iudices, ista dixere: Sacratissimo domino orbis placuit, non iuxta sacras Imperatoris litteras & pragmaticos typos res sanctissimorum Episcoporum procedere, sed secundum canones a sanctis Patribus datos. Omni igitur cessante e sacris pragmaticis definitione: canones de hoc capitulo editi legantur.] hæc iudices cognitores, qui ad sanctam Synodum cōuersi, hoc ipsum rogarunt, Vtrum ei placeat ex regulis Patrum huius causæ quæstionem examinari, an ex sacris pragmaticis? sancta Synodus dixit: Contra canones nihil pragmaticum valebit, regulæ Patrū teneant.] hæc ibi, atque modo satis de his quæ generatim spectant ad leges Principum, latas de rebus atque personis ecclesiasticis. Nunc autem speciatim (vt cominus rem agamus) descendamus ad eas, quas vos sanxistis aduersus ecclesiasticam libertatem, quarum causa ab Ecclesia Catholica sententia excommunicationis iustissime excisi estis.

Redarguimini in primis litteris Apostolicis sanxisse legem, qua cauetur, ne personæ ecclesiasticæ sæculares & regulares in bonis ecclesiasticis a laicis possessis sub quouis titulo, aut colore, iure prælationis, seu consolidationis directi cum vtili dominio, aut extinctionis lineæ, aut alia quauis causa bonorum prædictorum proprieta-

prietatem ſibi vendicare vllo vmquam tempore poſſint. Hoc eſt decretum in conſilio veſtro firmatum, quo iura humana pariter ac diuina ſubuertere nitimini. nam cum & prædones ab iniuſta poſſeſſione exturbare ſit vetitum, quomodo Chriſto ius acquiſitum tollere præualetis? Verum caput hoc ad emphyteuſes ſpectans ſuperfluum fuerit attigiſſe, eo quod a vobis veluti cauſa cadentibus, in veſtris eſt litteris prætermiſſum, iam euicta cauſa veſtro ſilentio: & quidem prudenter a male cœptis deſiſtentibus, manus dantibus. Quod ſi in reliquis id ipſum præſtitiſſetis, vere ſapientium ſpecimen numquam oblíuione delendum poſteris edidiſſetis, quibus tantopere fruſtra laboratis præſcribere leges Deo penitus aduerſarias.

Exagitamini inſuper litteris Apoſtolicis, per vos ſtatutum, Ne quis eccleſias, monaſteria, hoſpitalia, atque alias religioſas domos Venetijs, & vbique locorum dominio veſtro ſubiectorum ſine veſtra ſpeciali licentia fundet & erigat. Quā autem contra ius, fasq. id præſumpſeritis, quæ dicturi ſumus, vos commonebunt. [a] Clamat S. Ambroſius, cum vel vnam ſaltem eccleſiam in amplisſima Mediolanenſi ciuitate Valentinianus orthodoxus Imperator expoſceret, & in negatam irrumperet, inquiens: Domū priuati nullo potes iure temerare; domū Dei exiſtimas auferendam? allegatur, Imperatori licere omnia, ipſius eſſe vniuerſa. Noli te grauare, Imperator, vt putes te in ea quæ diuina ſunt, Imperiale aliquod ius habere. Noli te extollere; ſi vis diutius impe-

[a] *Amb. ep.* 33.

imperare, esto Deo subditus. Scriptum est: [a] Quę Dei Deo, quæ Cæsaris Cæsari. Ad Imperatorem palatia pertinent, ad sacerdotem ecclesiæ. Publicorum tibi mœnium ius commissum est, non sacrorum. Iterum dicitur mandasse: Debeo & ego vnam basilicam habere. Respondi: Non sibi licet illam habere.] hæc sanctus Ambrosius ad Valẽtinianum orthodoxum & bene Catholicum Imperatorem, matris Iustinæ tamen instantia causam agentem Arrianorum, qui eo, quod vi sibi vnam ecclesiã vendicare tentauit, licet dimiserit: cito citius expertus est, quod Sanctus fuerat comminatus, vt tyranni gladijs confossus desierit imperare. Quod S. Ambrosius in Occidẽte, id ipsum præstitit sanctus Ioannes [b] Chrysostomus in Oriente. Cum Gaina tyrannus peteret dari Constantinopoli ecclesiam vnam, & ad hanc cõcedendam Imperator inclinaretur Arcadius: restitit vtrique Chrysostomus, Imperatori scilicet, quod promitteret, quod sub iure suo non esset repositum; & tyranno, quod male peteret, quod non esset Imperatoris.

a Mat. 22.

b Theod. hist. lib. 5. c. 32.

Sed non solum id tanti professi sunt sacerdotes, sed etiam ipsi modestissimi Imperatores. Nã illa Occidẽtalis Imperij culmina Augustissima, æque ac robore militari potentia, simulq. doctrina rerum sacrarum cõspicua, Carolus & Ludouicus, cum faterentur super ecclesias nullum sibi vendicandum esse dominium, vere legitimi laudati sunt Imperatores, vt qui lege scripta professi sunt, nõ tantum in ecclesiarum constructione aliquod ius nõ esse concessum Imperatoribus,

ribus, ſed neque abſque Epiſcopi licentia domi ſuæ Oratorij conſtruendi habere aliquam facultatem. quod probe cognitum pragmatica ſanctione ita relinquere voluere teſtatum, his verbis:[a] Placuit nobis, vt (ſicut ab Epiſcopis & reliquis ſacerdotibus, ac Dei ſeruis admoniti fuimus) ne capellæ in noſtro palatio, vel alicubi ſine permiſſu Epiſcopi, in cuius eſt parochia, fiāt.] Si igitur nec capellam vnam & in ſuo palatio ædificandi abſque licentia Epiſcopi tanti Imperatores facultatem ſe habere teſtati ſunt; quomodo ædificandi eccleſias, & alia religioſa loca dandi licentiam, vel negandi, vos ita vobis arrogatis auctoritatem?

[a] *Lib.* 5. *c.* 182.

Verum habetis vos, quo magnopere gloriemini, habetis quem oſtendatis veſtræ legis auctorē Nicephorum Phocam Conſtantinopolitanū Imperatorem, qui reperitur veſtræ ſimilem condidiſſe legē, quam ob eius turpitudinem oportuit promulgaſſe elegantioribus fucatam coloribus. Ac plane talem vos imitatos eſſe hominē, eſt vt ex hoc magnopere erubeſcatis, vtpote mōſtruoſum, fœdum, tam Græcorum, quam Latinorum historicorum, & Luitprandi Epiſcopi Cremonēſis apud eum legatione perfuncti ſtylo exagitatum, & ad ſummam turpitudinem denigratum, atque infamiſsime deformatum. Huius Imperatoris, inquam, de his conſtitutio extat, ſed decurtata apud Theodorum Balſamonem, integra vero in codice Iuris Græcorum libro ſecundo Nouellarum conſtitutionum Imperatorum, quam ob nimiam, deformem, & execrabilem prolixi-

tatem hic deſcribere prætermiſimus. conſulat ipſe Lector, ſi libet, eximiæ turpitudinis monimentum, ſed e Græcorum fontibus per vos tamquam a Solone atque Lycurgo depromptum. quam quidem tot coloratam fucis ſanctionem quis ipſo primo eius intuitu, meretricio deceptus ornatu, contemnendã eſſe putarit? Sed mala quæ ſecum plurima vexit, prudentiorem ſucceſſorem reddidit Imperatorem. Vtpote quæ primum quidem auctori ſuo pepererit clades immenſas, parauerit Imperium funeſtiſsimum, & tandem eidem attulerit mortem acerbiſsimam. Sed nec finis malorum in nece promulgatoris, verum quamdiu ſanctio illa non ſancta, ſed impia viguit (quod fuit ſpaciũ annorũ vigintitriũ) vigens iugiter ipſa fuerit peſtis totius Imperij. quod diſertis verbis teſtatus eſt, qui eã abrogauit Baſilius iunior Imperator, cuius conſtitutio a Theodoro Balſamone ſic breuiter recitatur:

Diuinitus conſtituta maieſtas noſtra, cum & a monachis, quorum teſtata pietas ac virtus eſt, & ab alijs multis cognouerit, legẽ a domino Nicephoro vſurpatore Imperij de eccleſijs Dei, religioſisq. domibus latam cum præſentium malorum, tum vniuerſalis huius ſubuerſionis atque confuſionis cauſam & radicem extitiſſe, velut non ad iniuriam, contumeliamq. dumtaxat eccleſiarum & religioſarum domuum, ſed ipſius quoque Dei conditam: cumq. adeo re ipſa ſic comparatum id eſſe compererit (nam ex quo lex iſta robur habuit, nihil boni penitus in hodiernum vſque diem ætatis noſtræ contigit,

ſed

ſed potius e contrario nullum omnino genus calamitatis intermiſit) ſtatuit per religioſam hanc auream bullam, cui ſubſcripſit, legem illam prius latam ab hoc præſenti die ceſſare debere, ac deinceps irritã, nulliusq. momenti manere: conditis ante ipſam legibus, tam de eccleſijs Dei, quam religioſis domibus vim & robur ſuum obtinentibus, quas & illuſtris auus maieſtatis noſtræ, & pater eiuſdem & abauus optime ac religioſiſsime promulgarunt. Vtq. ſancta & immutabilis eſſet hęc conſtitutio: propria manu ſubnotatam, aureo quoque ſigillo ſubſignari iuſſimus menſe Aprilis, die quarta, Indictione prima, anno ab origine mundi ſex milleſimo quadringenteſimo nonageſimoſexto.] eſt annus Salutis nongenteſimus octogeſimusſeptimus. Audiſtis, maioris fuiſſe auctoritatis apud Imperatorem Baſilium aliquot monachos petentes ab eo legis ſacrilegę abrogationem, quam apud vos ſummam dignitatem tanti Pontificis, id ſæpius litteris rogantis, & comminationibus poſtulantis? Toleraturus ergo ne ipſe erat id genus legis veſtræ, quę etſi non aliunde, ex ſui antiqua origine magnam ſecum afferret infamiam: quam etiam vt omnium malorum fontem ſucceſſor pius Imperator obſtruxit?

Vultis & de his in Occidentalibus oris exemplum audire lugubre, hiſtoriam audire tetram, quanta ſecum attulit damna vna edita ab Imperatore ſanctio aduerſaria eccleſiaſticæ libertati? Audite breuiter, quæ malorum atrocitate longiori ambitu circumducenda eſſet oratio. Valenti-

lentinianus [a] eius nominis nouissimus Imperator, anno Redemptoris quadringentesimo quinquagesimosecundo, vbi post prostratum anno superiori in Gallijs Attilam, legem illam ignominiosissimam tulit, qua ecclesiasticum tribunal penitus tolleretur: mox secundum illud Danielis: [b] Datum est illi robur propter peccata,] eiusdem Attilæ excisa potentia adeo rursum viruit, & refloruit, vt eodem anno exciderit Aquileiam, aliasq. Galliæ cisalpinæ nobilissimas ciuitates attriuerit, & nisi obicem passus esset Romanum Pontificem sanctum Leonem, eius semel accensa flamma vniuersa Italia conflagrasset. Ita plane euidenti fuit demõstratum exemplo, nihil aliud fuisse, præscripsisse Imperatorem leges cõtra ecclesiastica iura, quam hostes erigere iam bello prostratos in exterminium totius Imperij, quod paulo ante fuerat victorijs clarissimis illustratum. Nam & post eamdem latam legem, alijs & his maioribus fuit cladibus labefactatũ, Vrbe ipsa a Genserico capta. nec desiere mala, quousque pessima illa, fons malorum omnium, lex permansit. Audistis quæ Oriens, quæ & Occidens clament de sanctionibus aduersus Ecclesiæ iura editis, tunc nimirũ ruere Imperium, cum ipsæ vigeãt. Et vos qui ex Aquileię cineribus orti estis: cauete ne ex eadẽ causa in cineres reuertamini.

Iam transeamus ad aliam legem per vos male sancitam de non relinquẽdis ecclesiis, vel personis ecclesiasticis bonis immobilibus absque Senatus vestri licentia, cuius causa etiam commeruistis excommunicatione percelli. Ita plane

a Nouel. Valent. tit. 12. de Episc. iudicio 10.

b Dan. 8.

vos eſtis in ijs ſecuti eumdem execrandum Nicephorum Imperatorem, in cuius conſtitutione verba iſta legiſtis: Itaque ab hoc tempore nemini liceat nec fundos, nec agros, nec loca, monaſterijs, aut gerocomijs, aut xenonibus quomodocumque tranſmittere, adeoq. nec alicui metropoli, vel Epiſcopatui &c.] quam legem vt Imperio damnoſiſſimam, vt audiſtis, Baſilius Imperator ſumma deteſtatione penitus abrogauit. Cuius vel tantum originem oſtendiſſe, confutaſſe eſt, & abrogationem apposuiſſe, eſt expoſuiſſe palam opprobrio. At ſcimus pariter, & antiquitus vetitum legibus Imperatorum, ne quid caperent clerici teſtamento viduarum. Reperitur enim [a] Valentinianus vna cum Valente & Gratiano Imperatoribus ſanxiſſe eiuſmodi legem, ſed tamen non ſine Damaſi Papæ conniuentia, ad cohibendum ſcandalum & auaritiam clericorum, per ſanctum [b] Hieronymum ſæpe declamatam, & per ſanctum Ambroſium [c] deploratam. Sed eam [d] Marcianus Imperator ampliſſime reuocauit, cum capta Vrbs eſſet a Vuādalis, quaſi ob iniquas leges Imperatorum tanta clades ab irato numine inferretur. Illud demum ſic habeto (ne in his diutius immoremur) nullam hactenus promulgatam fuiſſe legem, eamq. publicis tabulis indictam ad communem populi vſum, quæ contra iura Eccleſiæ eſſet, quin fuerit contrarijs legibus abrogata. Stabunt ne veſtræ? cum ſcriptum ſit: [e] Omnis plantatio, quam non plantauit Pater meus, eradicabitur?] minime gentium. Vel

[a] *Lib.* 2. *de Epiſ & cler. cod. Theod.*
[b] *Hier. epiſt.* 2. 3. 22.
[c] *Ambr ep.* 31. 32. *ſer.* 7.
[d] *Marcian. Novel. tit.* 5.
[e] *Mat.* 15.

ſtare

ſtare non poterunt quæ edificatæ ſunt ſupra [a] petram leges eccleſiaſticæ, ſuper verbum Domini, in ipſo cælo etiam firmiores? ſiquidem ſcriptum eſt: [b] Cælum & terra tranſibunt, verba autem mea non præteribunt?] Stabunt, ſtabunt, inquam, [c] verbo Domini conſolidatæ, eo quod nec portæ inferi præualebunt aduerſus eas. Porro per inferi portas interpretati ſunt plures ſanctorum Patrum, potentiam ſæcularem Principum iniquorum.

a Luc. 6.
b Matth. 24.
c Ibid. 16.

His pro litteris Apoſtolicis præmiſſis, iam veſtras, atque primum illas ad eccleſiarũ Præſules a Duce datas inſpiciamus. Quis exiſtimare potuiſſet, tantum Ducẽ tot tantorumq. beneficiorum recens a Sede Apoſtolica perceptorũ adeo profunda teneri potuiſſe obliuione; quorum ſaltem vinculis contineri in officio debuiſſet, ne adeo ab ipſa pertinaciter reſiliret? Recẽs memoria eſt, cum vobis oppreſſis tyrannide Ottomannica, iacturam paſſis inſulæ Cypri, amiſſuris proxime Cretam, inhiante tyranno ad extremam veſtri dominij euerſionem: Sedis Apoſtolicæ Præſul ſanctiſſimus Pius V. ſacro fœdere ſumma potentia in ſumma difficultate diuinitus cõcinnato, adeo admirandæ victoriæ fuerit auctor, & retinendæ libertatis adiutor. Cuius erga vos adeo ingentis impenſæ beneficentiæ & munificæ largitatis tranſierunt onera ad ſucceſſores, relicta adeo Eccleſia obærata, vt æris alieni diſſoluendi reliqua nulla ſit ſpes, oppignoratis redditibus eccleſiarũ. Cuius beneficij ſi memo

res,si grati (quod & Ethnici faciunt) fuissetis, quæque grauissima ab eadẽ sancta Sede vobis imposita perpeti potius, quã ab ea auersione schismatica scindi debuissetis. Audite quæ vos immense redarguat vere summo Principe digna ipso Carolo Magno sententia, vna cũ alijs sacris legibus ꝓmulgata: In memoriã,[a] inquit, B. Petri Apostoli honoremus sanctã Romanã & Apostolicam Sedem, vt quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat ecclesiasticæ magistra rationis. Quare seruanda est cũ mansuetudine humilitas. Et licet vix ferendũ ab illa sancta Sede imponatur iugũ: tamen feramus, & pia deuotione toleremus,] hæc ipse.

a Dist. 19 c. 3.

Dux autẽ vester, quod ad salutem, nõ ad interitum promulgatũ est in vos de illata excõmunicatione decretum; nulla suæ salutis, vel suorũ habita ratione, mox cõtumaciæ plenas, contẽptu refertas eas ad Præsules litteras dedit, quarum sola memoria vestra posteritas sit suffundẽda pudore. Sed quid erit? iuxta Sapiẽtem: Id quod fuit:[b] Quod & ita scriptũ legitur in sacris oraculis: Sedes Ducum superborũ destruxit Deus, & sedere fecit mites pro eis. Radices gentium superbarum arefecit Deus, & plãtauit mites pro eis ex ipsis gẽtibus.] Quod fecit, facturus est semper Deus, apud quẽ nulla est acceptio personarũ, vt par pari feriat vindicta delictum, nisi vincens Deum pœnitentia intercedat. Ad quam capessendam vt vos adeo resilientes reddamus procliuiores, prouocandũ est ad maiorũ exempla, quibus innotescat,

b Eccl. 10.

quanto

quantopere minorum quoque Episcoporũ sint reueriti summi Duces vtcumque latas excõmunicationis sententias. Tẽpore Honorij Imperatoris Bonifacius Comes, dux totius exercitus tantæ erat auctoritatis, vt eius tantũ nutu vniuersum Imperium contremisceret. Cum esset in Africa, atque Hippone scelestissimũ hominem confugientem ad ecclesiã e liminibus raptum detrusisset in carcerem: sanctus [a] Augustinus hæc audiẽs ad ipsum perbreues mox has litteras dedit, quibus absque aliqua citatione, vel commonitione præmissa, sentẽtiam excommunicationis intorsit: *a August. epist. 6. in Appen.*

Miror quomodo tam subito fidei murum aries ruperit inimici. Noui enim qua religione semper sis Ecclesiam Dei veneratus. Quo instigante, frater, hominẽ de ecclesia rapuisti? Tuus si de tuo amico forte præsumeret fugitiuus, posset procul dubio intercessoris causa veniam promereri. Ergo si amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed si de potestate præsumitur, Nabuchodonosor Regem intende, qui causa superbiæ in bouem est ex homine cõmutatus. Non vt confundam te, hæc scribo, sed vt filium meum charissimũ moneo. Ecclesiæ igitur illæsum reuoca, quem vt irreligiosissimum rapuisti. Oblatio vero domus tuæ a clericis ne suscipiatur, indixi, cõmunionemq. tibi interdico, donec peracta ꝓ ausibus vel errore a me definita tibimet pœnitentia & tẽpore condonato pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras sacrificiũ Deo.] hæc ad Bo-

nifaciū Comitē Augustinus,erectus ad vltionē sceleris vigore sacerdotali.Quid ad hęc respōdisse putas tantum Comitem, ducem exercitus, sic ab Augustino flagris censuræ ecclesiasticæ verberatum?Audi redditam ad eum epistolam his ipsis verbis:

[Humilis saluto,quod primū est.Suscepi autē tremens sanctitatis tuæ verba verberibus plena.Scio quod veniæ præparatur,qui ab Augustino perfectissimo sacerdote corripitur: nec debet Episcopo denegare quod voluntas facit aut casus.Ipse enim sibi denegat curā, qui suā medico non publicat causam.Hominem ergo, pijssime Pater, e liminibus ecclesiæ raptū tuis sanctis aspectibus iussio mea,furorq.subduxit. Alieno non sunt facta ista consilio, Dei & Sāctorum eius regimine viuo. Illum itaque virū morte dignissimum,quem(vt dixi)meus de ecclesiæ foribus furor abstraxit, vitæ tuis iussionibus donamus illæsum.Agnosco culpas,indignæ meæ lacrymæ iungantur tuis fletibus iustis,quo possit hæc nota,nigro inscripta titione,deleri.Ecclesiæ mihi introitus nō negetur: illic spero veniam,vbi admisi culpā. Oblatio vero domus meæ(vt tua sāctitas iussit)ad cælestis Regis mensam eius manibus offeretur.] hæc Bonifacius,deferens in omnibus sacerdoti;sicut & Stylico sancto Ambrosio, æquę petenti reddi sibi delinquentem ab altari euulsū Cresconium, qui timore percitus ob vindictā militibus diuinitus illatā, qui suo iussu sacrilegium perpetrarant,per multos dies per pœniten-

nitētiam (vt a Paulinus) ait eidem sancto Episcopo satisfaciendum curauit. Addimus his & tertium exemplũ de Andronico Præside Pētapolis in Ægypto, qui eo quod suum edictũ cōuicijs plenum in ecclesia suspēdisset, a Synnesio Ptolemaidis Episcopo, collecta ibi Synodo nulla præuia citatione commonitus, terribili anathematis sententia perculsus, & magistratu abdicatus, magna animi submissione pœnitentia præuia admitti ab Ecclesia, a qua exclusus fuerat, multum rogauit. hæcq. cum Arcadius imperaret in Oriente.

a Paulin. in vita S. Ambros.

At quid ex plurimis paucos memorē clarissimos præfectos prouinciarũ, cũ & ipsi Imperatores & Reges magnam inde sibi gloriã cōpararunt, quod a pontificibus perculsi sentētia anathematis, haud contumaces sunt eisdē aduersati, sed obsequentes eorũ mandatis, vt ex qua pulsi erant, in ecclesiã admitterentur, nihil prætermiserunt humilitatis officij, atque pœnitētiæ impositæ disciplinæ; vt qui primus inter eos initiatus est Christiana religione b Philippus Augustus, Theodosius Imperator, & post alios multos, quos breuitatis causa prætermittimus recensere, q apud vos veniam ab Alexandro Papa humili obsequio promeruit Fridericus, vnde summã peperit sibi laudē, & conciliauit honorē. Sicut e contra illi ingentē contraxerunt infamiã, & ignominiosũ adepti sunt nomē schismaticũ, aut hæreticũ, qui cōtra stimulũ calcitrantes, reluctati sunt disciplinæ, exulantes ab Ecclesia, redditi etiam cælestis

b Euseb. hist. l. b. 6. c. 27.

gloriæ exheredes, excuſantes excuſationes in peccatis, & reijcientes culpam in Pontificis auſteritatem: vt feciſſe reperitur, & ſuis ipſe Dux veſter teſtatus eſt litteris.

Quibus quidẽ primum S.D.N. vehementer expoſtulans queritur, quod miſſus ad eum a ſe Legatus ipſius aures reperijſſet occluſas. At quid? Nũ quia exauditus non eſt, auditus non fuit? Hoc certe nemo negarit, cũ alioquin nec audiri meruerit, qui nõ obediturus aduenerat, ſed contradicturus Pontifici, vt exitus declarauit, ſecundũ illud Oſee:[a] Vnuſquiſque nõ iudicet, & non arguatur vir: populus enim tuus ſicut hi, qui contradicunt ſacerdoti,] profundũ id malorũ eſſe ſignificans, cũ non obeditur, ſed contradicitur ſacerdoti. vbi in eamdẽ ſententiam ſanctus Hieronymus: [b] Nunc quia in ſceleribus perſeuerãt, & impudenti Deũ fronte contemnunt, audiunt: Nõ eſt neceſſe, vt veniatis ad iudiciũ, vt in veſtris flagitijs arguamini; quia tantæ eſtis impudentiæ, vt nec cõuicti quidem pudorẽ habeatis & verecundiã.] hæc & alia ſanctus Hieronymus. Secundum iſta & [c] Nicolaus ſanctiſſimus Pontifex prohibuit Lothariũ Regem venire Romam ad dicẽdã cauſam, vt quod non mereretur audiri, qui hactenus ſæpe monitus, mandatis pontificijs obedire contẽpſiſſet, licet promiſiſſet ſæpius, ſe omnibus præceptis põtificijs pariturũ. Nã in epiſtola ipſius [d] Nicolai ad Ludouicũ & Carolũ Francorũ Reges hæc poſt multa: Ipſe quidẽ Lothari⁹ nobis & vobis ꝑ Imperiales Legatos man-

[a] Oſee 4.

[b] Hiero. in Oſe. c. 4.

[c] Nicol. ep. 47. & 55.

[d] Idẽ ep. 9.

mãdauit: quod Romã vellet venire. Cui interdiximus & omnino interdicimus, vt iter talis, qualis nũc eſt, nõ arripiat, eo quod S.R.E. talẽ reſpuat, & contẽnat, & in hoc perſeueret, quod late in toto diffuſum eſt orbe.] quod ſcilicet vxore abiecta, pellicem introduxit. At quid æquius videri poſſet, quã ſi Rex reus ſuã præſentiã iudici exhiberet? Sed quia admonitionibus pontificijs nõ obtẽperaſſet: reijcitur, vt indignus, qui ſe conferat audiẽdus ad Apoſtolicum thronum. ſubdit demũ: Quod ſi, inquit, cõtra propoſitũ noſtrũ forte præſumpſerit venire Romã: minime cũ qua cupit honeſtate vel hic ſuſcipietur, vel hinc ꝓfecto regredietur.] Quid igitur expoſtulat Dux miſſum a ſe Legatũ occluſas reperiſſe Pontificis aures, cum ob ſpretas tot antea præcedentes admonitiones eiuſdẽ ſummi Pontificis, nec ipſe Dux, exẽplo Lotharij Regis, admitti debuiſſet in Vrbẽ, nedũ ad ipſius Pontificis audientiã? Ita quidẽ, ſi tãti prædeceſſoris exẽplo sãctitate atque ſciẽtia eminentiſſimi res tractãda fuiſſet: vt nihil ſit penitus, quod queri poſſitis, etiã ſi Legatus veſter nullatenus fuiſſet auditus. Vel ſi agendũ fuiſſet exemplo Alexandri Tertij Romani Põtificis, qui Legatos Regis Angliæ miſſos, excuſaturos Regẽ ipſum, quod mandatũ non dediſſet de inferenda nece ſancto Thomæ Cantuarienſi Archiepiſcopo (quod reuera nõ fecerat) negatus eſt tamen illis ab ipſo Papa auditus, quouſque iuratoria cautione adhibita ex parte Regis promiſiſsent, Regem ipſum omni

obseruantia & obedientia subiturum iudiciũ in omnibus Apostolicæ Sedis, eiusdéq. in omnibus sententiæ pariturũ. Qua ratione neque vester Legatus admitti debuisset ad audientiam, quem sciret Pontifex non ad parendũ, & iurandum obedientiam; sed ad refragandum, & contradicendum a vobis missum fuisse.

Quoniam vero peculiare est malis Principibus, qui Apostolicæ Sedis iudicium vitare conantur, aliquid excipere, quo vel saltem cõtemptum pariant iudicanti, vt illud maxime, quod nimia celeritate præcipitauerit sententiam, potius quam ex præscripto canonũ seruato ordine iudiciario, tulerit. Fuit olim ista querela Michaelis Imperatoris aduersus eumdem, de quo supra, Nicolaum Pontificem; qui redarguens ipsum ostendit, satis esse, absque aliquo seruato iuris ordine summo Pontifici, si quomodocumque rem compertã habuerit, & quomodolibet delinquentes Principes cõmonuerit; & si non parerent absque alio ordine iudiciario in contemptores vel cõtumaces excommunicationis sententiam ferat; idq. factitari solitum ab ipsis, si quid aduersus Principes emerserit contentionis. Adeo vt nulla possit legitima esse querela aduersus S. D. N. Paulum Quintum, qui in eos commonendo multus fuerit, & nihil omnino profecerit. His itaque dilutis obiectionibus, iã quæ post hæc in ijsdem Ducis litteris ad Presules subijciantur, videamus.

Sunt plane huiusmodi, quod ab exordio na-

scentis

ſcetis Eccleſiæ ab his, qui ſe Catholicos profiterentur, contumaciores eſſe datas nullus inueniet. quippe quæ acerbiſſimo ſint refertæ contemptu. Sed quæ in execrabiles contemptores Paulus [a] Apoſtolus ingerat, & vos pertingant, audite: Videte, inquit, ne ſuperueniat vobis quod dictum eſt in Prophetis: Videte contemptores, & admiramini, & diſperdimini; quia opus operor ego in diebus veſtris, opus quod non credetis, ſi quis narrauerit vobis.] Nempe quod deſinetis eſſe quod eſtis, dum male quæritis eſſe ſuper Eccleſiam, quod efficere non poteſtis. De vobis namque eadem pertractantibus illud diuinitus ſcriptum oraculum eſſe ſciatis: Qui [b] habitat in cælis irridebit eos; & Dominus ſubſannabit eos.] hi namque, vti vos, aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum eius, nempe præſidentes ipſis ſacerdotes illa dicebant: Dirumpamus vincula eorũ, & proijciamus a nobis iugum ipſorum.] *a Act. 13.* *b Pſal. 2.*

Quid aduerſus ſummũ Sacerdotem ſibi arrogat quiſque quantũlibet ſummus Princeps? Etenim cum reuera laicus tantum ſit, ouis eſt ex grege Petri, ſeu potius ouis fœtus. Siquidẽ quod Chriſtus dixit [c] ad Petrum: Paſce oues, paſce agnos: per oues rectores eccleſiarum interpretati ſunt Patres, per agnos ex eis in Chriſto genitos reliquos Chriſtianos. Audi compellantem te [d] (quiſquis es traſgrediens terminos tuos) Apoſtolum Paulum, & dominium tuum iuſtis limitibus adeo coarctantem, vt extra eos qui ſunt tibi ſubditi, *c Ioan. 21.* *d Rom. 14.*

nullam in reliquis te habere ſentias poteſtatem, vt eos iudices. Tu quis es, inquit, qui iudicas alienum ſeruum? domino ſuo ſtat, aut cadit.] Si alieni ſerui abripitur tibi Apoſtolica denuntiatione iudicium: quomodo præſumere poteris alterius fori non tibi ſubiectum ſaltem iudicare clericulum? quomodo diaconum, vel ſacerdotem? quomodo Epiſcopum? & (quod horrendum dictu) quomodo tua ſententia condemnabis, & non horreſces Archiepiſcoporum, vel Patriarcharum ſentētias iudicare; ac denique ([a] quod & monſtrum atque portentum Luciferi eſt) dices: In cælum conſcendam, ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum, iudicabo iudicia Chriſti Vicarij, latas ab ipſo ſententias nullas eſſe propria denuntians auctoritate definiam; quod & feciſti. Sed ſic eleuatus certum caſum expaueſce, qui ſubditur: Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum laci,] adeo vt magno te ſcias periculo, ſicut magno piaculo diuina tētaſſe, tribunalq. illud diuinitus conſtitutum ſuper cælum exaltatum, eius retractando ſententiam peruaſiſſe. Sed audi te abſterrentem Apoſtolum: [b] Neſcitis, quia Angelos iudicabimus: quanto magis ſæcularia?] Venerandum quod eſt Angelis, quomodo Principibus non reuerendum, quod contempſiſti tribunal, & contumelijs affeciſti? Danielis [c] thronum circumſtabant Angeli vindices: Petri Cathedram deſeret cuſtodia Angelorum vlciſcentium quidquid peccatur in eam?

a Iſai. 14.
b 1. Cor. 6.
c Dan. 13.

Sed

Sed nulla grauior pœna peccati ipso peccato, quo & nullum grauius impietate, quam parit contemptus, & alit. Nam audi sanctũ martyrem [a] Cyprianum, vbi redarguit diaconum contemnentem Episcopum: Hæc sunt, inquit, initia hæreticorũ, ortus atque conatus schismaticorum, male cogitantium, vt sibi placeãt, vt præpositum superbo tumore contemnant. Sic de Ecclesia reciditur, sic altare profanum foris collocatur, sic contra pacem Christi & ordinationem, atque vnitatem Dei rebellatur.] porta igitur est hæc, quam aperit falsa iustitia, ex qua progressus patet in hæreses ex contemptu, de quo alibi: [b] Inde enim schismata & hæreses obortæ sunt, & oriuntur, dum Episcopus, qui vnus est, & ecclesiæ præest, superba quorumdam præsumptione contemnitur, & homo dignatione Dei honoratus, indignus hominibus iudicatur. Quis enim hic est superbiæ tumor, quæ arrogantia animi? &c.]

a Cyprian. ep. 65.

b Idem 69.

Sed quantum te deserat, & procul abhorreat iustitia quam præsumis, vt omnes intelligant, quæ sunt abs te posita contra sententiam Apostolicæ Sedis, hic reddamus: Ais inprimis, contra omnem rationis formam litteras Apostolicas esse conceptas, & aduersus id quod diuina Scriptura, Patrum doctrina, & sacri canones docent esse conscriptas. Sententiam vero excõmunicationis ijsdem Apostolicis litteris promulgatam, non solum iniustam esse, & indebitam, sed etiam nullam,

nul-

nulliusq. momenti illegitime fulminatam; nullo iuris ordine seruato.] ista leguntur in illis totidem verbis expressa. sed singula percurramus. Contra omnem rationis formam, & scita sacrarum legum litteras aduersus vos ab Apostolica Sede datas affirmas. Hic cogimur inuiti in memoriam reuocare, quæ per vos & vestros ministros perperam perpetrata, diu multumq. dissimulata sunt ab Apostolica Sede; deplorata tamen semper, dum nulla penitus emendatio sequeretur: quæ, si ex sacrorum præscripto canonum res agendę fuissent, guttas pluuiæ fulmina anathematis superassent. Quot vidimus Romæ miseros exulantes Episcopos, vobis subditis ciuitatibus præfectos, dira persecutione vexatos, cum obrutam reuocare in lucem tentarent ecclesiasticam libertatem? Quot clericorum inferioris ordinis perlatæ sunt iugiter querelæ, de foro ecclesiastico intercepto, & expilatis bonis ecclesiarum, sublatis iuribus, inuasis ecclesijs, violato sacro asylo frequenter? Qui annuntiatus frequentior Apostolicarum litterarum contemptus, ipsius vero in primis Bullæ in Cœna Domini promulgari solitæ violatio, & cum violatione despectio? Prætermittimus verba contumeliosa, salsa dicteria, arguta scommata, irrisiones & inuectiuas, quibus iugiter exagitare consueuerunt vestri S. R. E. Clerum, isthæc iugiter perpeti assuetum, non parcentes ei, qui Christi loco, ipsius voluntate, primarium thronum obtinet, summo Pontifici:

tifici: vt pudeat nos ista referre, quæ vos inferre delectet. Hæc & alia id genus plurima sæpe ingesta, & audita frequenter sunt pacifice, & æquo animo adeo tolerata a prædecessoribus clementissimis, vt ipsis iam sua ipsorum patientia verteretur opprobrio, cum a nonnullis aduersus eos zelo Dei æstuantibus illud Dominicum iactaretur: [a] Simon dormis? *a Mar.14.*
Attamen passi sunt potius insimulari torporis, quam periclitari in Sede Apostolica tolerantiam: expectans cum [b] Apostolo, si quando daret vobis Deus pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, & resipiscetiam a laqueis diaboli.] Vbi vero cognitum est, etiam firmitate legum per vos vestra obfirmata esse peccata: haud amplius tolerantiæ tempus visum est, sed diuisionis & combustionis, dicente messoribus patrefamilias illud Euangelicum: [c] Colligite zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum.] *b 2.Tim.2* *c Matth. 13.*

Hic perpendite, an contra omnem rationis formam (quod obtenditis) diuinamq. Scripturam, ac doctrinam Patrum, & sacros Canones custos sacrarum legum Romanus Pontifex, post diu dissimulatum patientiæ somnum, tandem vindex euigilauerit: cum eidem omnes militent rationes, diuina aspirent oracula, Patres faueant, consentiant sacri canones, quorum vos omnium contemptores, omni destituti sacrarum legum præsidio, in illud absurdum impegistis, dixerim & monstruosum, vtpote hactenus a Catholicis intentatum, a

ſchiſmaticis tantummodo, & ab hæreticis vſurpatum, vt laici cum ſitis (quod neque ſibi Epiſcopi in Concilijs arrogarunt) pronuntiare audeatis, ipſam in vos promulgatam excõmunicationis ſententiam a ſummo Pontifice eſſe iniuſtam, indebitam, nulliusq. momenti, atque illegitimam; vtpote (quod ſubijcitis) nullo ſeruato iuris ordine latam. Vnde tanta vobis auctoritas, vt iudicetis Iudicem vniuerſorum, quem nullum hactenus Concilium legitime congregatum auſum eſt iudicare, cum ab eo omnia œcumenica Concilia accepere auctoritatem, vt abſque eius ſententia ipſa nec œcumenica dici, aut indici potuerint; nec in eis ſanciti canones alicuius fuerint firmitatis, in quibus & frequenter ſit cõclamatum: Prima Sedes a nemine iudicatur: & Pontifici dictum: Tua te ſententia purga, vel damna?] Iſta cum fuerint hactenus ſumma religione cuſtodita: quomodo laici hominis ſententia labefactantur, ac penitus infringuntur?

a Iſai. 37. Quis audiens iſta, non cum [a] Ezechia mox illud exclamet: Blaſphemiæ dies hæc?] & ſicut ille [b] Rabſacis litteras impias attulit in
b 4. Reg. 19
2. Par. 32. templum, & expandit eas coram Domino: ita quicumque fidelis, in cuius manus eædem ipſius Ducis litteræ contumaces atque proteruæ peruenerint; legeritq. horrendas blaſphemias effuſas in contumeliam Apoſtolicæ Sedis, & contemptum eius, qui in ea a Chriſto per Spiritum ſanctum magno miraculo poſi-

tus

tus ſedet Petri ſucceſſor, Chriſti Vicarius Paulus V. inferat eas in baſilicam Petri, admoueat Confeſſioni ipſius, ibidemq. expandens eas, illatam tantam contumeliam eius Cathedræ clamet, & deploret iniurias, ipſumq. inuocet ſuæ ipſius, quam a Chriſto regendam accepit, Eccleſiæ defenſorem? vltores inſuper appellet ſanctiſſimos conditores canonum, & defenſores ipſorum Eccleſiæ Romanæ Pontifices, & Sanctos omnes, in quorum omnium deſpectum præſumpta tanta abs te eſſe noſcuntur? Qui cum adeo contempſeris thronum, in quo habita ratione connexionis mēbrorum cum capite, ipſe Chriſtus inſedit: noueris ſummo damno tuo in petram impegiſſe; de qua primum ſit dictum in Pſalmo: [a] Abſorpti ſunt iuncti petræ Iudices eorum.] *a Pſ. 140.*
& a Domino de eadem: [b] Qui ceciderit ſuper *b Mat. 21.*
lapidem iſtum, confringetur; ſuper quem vero ceciderit, conteret eum,] ea nimirum confractione atque contritione, de qua iam dixerat ibidem verbis illis apertiſſimis: Auferetur a vobis Regnum Dei, & dabitur genti facienti fructum eius.] Petra autem ipſa, quouis impetu agitetur, verbo Domini confirmata, nullam ſit vmquam paſſura iacturam. Vera ne ſint iſta: periodus millenorum ac ſexcentorum annorum Chriſti regnantis edocet, qua innumeris impetita contrarijs petra iſta, ferro, & igne tentata ſæpiſſime, nullam ipſa ſenſerit, ſed plurimam intulerit laceſſentibus læſionem.

Quo-

Quomodo autem ausus es pronuntiare illegitimam, iniustam, ac dicere excommunicationem esse nullam, quæ auctoritate non caruerit pronuntiantis, cui nec alia necessaria defuerint ad actum legitimum conducentia: vnde omnes istæ tuæ de nullitate exceptiones necesse sit euanescere? cum inducatur pariter necessario ex præmissis, nullo pacto dici posse eamdem esse sententiam excommunicationis nullam vel iniustam, sed omnibus esse consentientem Ecclesiæ iuribus, & exemplis: quam neque indebitam (vt inique asseris) illegitimamve (vt male infers) aut nullius esse momenti (vt manifestissime erras) asserere quisquam poterit, nisi cui Fides Catholica male oleat, & sit Primatus ipse Petri contemptui, existimetq. cum hæreticis recentioribus, Romanæ Ecclesiæ priuilegia non esse a Christo, sed ab Imperatoribus, cum Patres & sanctissimi Martyres,[a] Irenæus, & [b] Cyprianus, qui [c] Fabiani locum, Petri locum appellat, [d] Optatus Milleuitanus, sanctus [e] Hieronymus, sanctus [f] Augustinus, Fulgentius, sanctus [g] Leo Magnus, Gelasius, [h] Ioannes Papa & martyr in epistola ad Iustinianum, Vigilius ad eumdem, [i] Gregorius Magnus, & denique omnes, quorum fastidio est immensum numerum recensere, omnes, inquam, tam Occidentales, quam Orientales confessi sint Patres, auctoritatem a Christo acceptam ad Romanos Pontifices per Petrum esse transfusam: eorumdemq. omnium vna eademq. sit sen-

a Iren. lib. 3. cap. 3.
b Cypria. de vnit. Eccl.
c Id. ep. 52.
d Optat. cõt. Par. lib. 2.
e Hier. ep. 57. 58. 85.
f Aug. epi. 165. & cõt. epist. Mar. c. 4. & cont. partes Donati.
g Leo epist. 455. 89. & in homilijs frequenter.
h 1. 8. de sum. Trinit. & Fide Cathol.
i Greg. Mag. lib. 4. ep. 32.

sententia, Primatum Romanæ Ecclesiæ per Petrũ a Christo descendere. Vnde omnes semper negarint ipsi Romani Pontifices, pręsertim vero Gelasius, Bonifacius, Nicolaus, & alij posteriores, neque per Synodos, neque per Imperatores Romanam Ecclesiam esse, quod est, caput omnium ecclesiarum, & super omnes auctoritate pollentem; sed tantũ Christi promissione, quod & omnes sunt professi successores ipsius, ac denique omnes, quotquot nomen Catholicum meruerunt: vt ista negasse, sit omnino ab Ecclesia Catholica exulasse, & cũ hæreticis Nouatoribus collegisse; quorum mentis obtusę argumenta repereris abundanter in Annalibus Ecclesiasticis confutata.

Christi igitur priuilegio roborato Petri Apostolatu, eadem promissione vniuersa eiusdẽ est roborata successio, de qua ad Anastasium Imperatorem Gelasius post alia, de ijsdem dignissime sicut iustissime prædicata: Impeti, inquit, possunt humanis præsumptionibus quæ diuino sunt iudicio constituta, vinci tamen quarumlibet potestate non possunt.] præfatus hæc antea: Et si cunctis generaliter sacerdotibus, & recte diuina tractantibus Fidelium conuenit corda submitti: quanto potius Sedis illius Pręsuli consensus est adhibendus, quem cunctis sacerdotibus Diuinitas summa voluit præeminere?] Cuius despectus quanti sit criminis, inde inferas, quod etiã minimorum Episcoporum, censuris ecclesiasticis rem agentiũ cõtemptus, sic afficit contẽptores, vt indignos

eos reddat ipſo nomine Chriſtiano. Nã accipè quæ a Gregorius Magnus ait, quẽ & citat b Nicolaus Papa. Si vero ſunt, qui dicunt, quia cõpulſus quiſpiã neceſſitate, ſi anathematizatus fuerit, anathematis vinculo non tenetur: ipſi ſibi teſtes ſunt, quia Chriſtiani non ſunt, quia ligamenta ſanctæ Eccleſiæ variis exiſtimant conatibus ſoluere, &c.] Quod ſi obtẽtus neceſſitatis nec ſufficit, vt quis inualidã, vel nullam fuiſſe excõmunicationem dicere poſſit, quo eã contemnat: vtique multo minus ſi iniuſta fuerit, ſponte ſua contemnere aliquis debet.

a Greg. lib. 9. ep. 39. prope fin.
b Nic. ep. 9.

Eſt plane vulgata illa Scriptorum omnium recepta ſententia, excõmunicationem ſiue iuſtam ſiue iniuſtam eſſe timendã, ac minime cõtemnendam: quod velut firmiſſimum axioma eccleſiaſtica cuſtodiuit antiquitas. Vt quod iã ab omnibus vbique & ſemper probari poſſit aſſertum, nulla prorſus habenda ſit ratio, ſi quiũis magni nominis homo his quidpiam contrarium viſus ſit aſſeruiſſe; quem penitus contemnendum eſſe, his verbis docet c Vincẽtius Lirinẽſis magnæ exiſtimationis antiquus Theologus, dicens: Ille eſt verus & germanus Catholicus, qui veritatem Dei, qui Eccleſiam, qui Chriſti Corpus diligit, qui diuinæ religioni, qui Catholicæ Fidei nihil pręponit, non hominis cuiuſpiam auctoritatem, non amorem, non ingenium, non eloquentiam, ſed hæc omnia cuncta deſpiciens, & in Fide fixus & ſtabilis permanens, quidquid vniuerſaliter antiquitus Eccleſiam Catholicam tenuiſſe cognouerit,

c Vinc. Liri nen. contra haret. 25.

uerit, id ſolum ſibi tenendum, credendumq. decernit; quidquid vero ab aliquo deinceps vno præter omnes, vel contra omnes Sanctos nouum & inauditum ſubindici ſenſerit:id non ad religionem, ſed ad tentationem potius intelligat pertinere.]

Via hæc regia, ambulandum per eam: declinans vero per contemptum ad dexteram, vel ſiniſtram, magnam ſibi, in quam incidat, foueam parat. Inobedientia enim pariens contemptum, reatum contrahit quouis alio grauiorem. ſiquidem diuina Scriptura teſtatur: [a] Quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare,& quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere.] Contra vero ſumma eſt laude digna ſimplicitas iuſti, qui timens culpam,vbi non eſt culpa,innocentiam integram ſeruat,& gratiam auget. Hinc laudatur pietas Theodoſij iunioris Auguſti, qui non iniuſtam tantum,ſed quæ nulla penitus erat, vtpote excõmunicatio lata ab homine petulante, cuius nulla erat prorſus excommunicandi auctoritas,ita exhorruit,vt neque cibum ſumere vmquam ſuſtinuerit, quouſque ab eodem, a quo eiuſmodi nulla excommunicatio progreſſa eſſet,benedictionẽ conſequeretur.Sed audi breuem ipſam hiſtoriã memoria dignam,quam [b] Theodoretus recitat his verbis; Vir quidam excolens vitã monaſticam,animo paulo audaciore præditus ad Imperatorẽ rei cuiuſdã petendæ gratia accedit. Quod cũ ſæpius feciſſet, Imperatori eccleſiaſtica interdicit cõmunio-

[a] 1.Reg. 15.

[b] Theod.hiſtor.lib.5. c. 37.

ne,vinculoq. Eccleſiæ ei iniecto decedit. Imperator autem fide cũ primis excellens,ad palatium veniens,cum tempus instaret cõuiuij, & omnes conuiuæ adeſſent, dixit ſe non prius capturũ cibum,quã Eccleſiæ vinculo ſoluere- tur. Proinde vnus ex familiariſſimis ad Epiſcopum mittit,vt poteſtatem faciat ei,qui ipſum ligauerat, vinculo ſoluendi. Cum autem Epiſcopus reſpondiſſet, non debere cuiuſque vinculum admittere, ſignificaſſetq. eum ſolutum eſſe: non tamen ſolutione illa contentus fuit,donec ille,qui eum ligauerat,magno cum labore conquiſitus, communioni illum reſtituiſſet. huiuſmodi erat Imperatoris erga leges diuinas fides.] hactenus Theodoretus, & quidem factum repręſentans laude digniſſimũ. ſiquidem totum impenſum eſt pietati,quidquid ex nimia ſcrupuloſitate videri poterat eſſe progreſſum. Odoratus eſt autem in ſacrificio Dominus odorem ſuauitatis, qui pro ipſo aduerſus barbaros,atque tyrannos pugnans,ipſi integrum atque floridum conſeruauit Imperium,atque feliciter propagauit. At iam,quod ad Ducis litteras ſpectat, ſatis.

Quod autem pertinet ad litteras Senatus, contra eamdem excõmunicationem publice datas ad populum:quod in eodem argumento verſentur,eadẽ remaneant confutatæ reſponſione. Ceterum ſimillimum plane id genus litterarum eſſe ſcias illi, quod male vſurpatum a Michaele Imperatore,a Nicolao [a] ſummo Pontifice ita deſcribitur,& condemnatur:

[a] Nic. ep. 9.

Tan-

Tantis erat epiſtola verbis contumelioſis, immo blaſphemijs reſperſa, vt ſcriptor eius non niſi in gutture colubri calamum tinxiſſe putetur, & dictatoris labia pro dictionibus venena fudiſſe videantur. adeo vt ſi cuiuſpiam ſimpliciorum cor penetrent (non enim hæc aures prudentium ſuſcipiunt) hunc continuo necent, nimirum tanto miſerabilius, quanto mors animæ magis quam corporis per illum virulentum hauſtum admittitur.] Ex quibus vt aliqua promamus, ac ſimul promendo eadẽ cõfutemus antidoto, necando, quod poſſit necare, venenum: habetur in eis in primis quod mordeat Clerum, & ſugillet pios, nimirum querela, quod (vt aiunt) ſagacitate eccleſiaſticorum, & ſimplicitate piorũ, quarta iam pars eſſet alienata Veneti dominij bonorum immobilium. Sententiam plane dignam non religioſiſsimo veſtro Senatu Veneto, ſed Anglicano conuentu, qui apud vos eſt, vbi in odium Catholicorum Fidelium eiuſmodi ſolent effutiri dicteria. Vnde dicere cogar: [a] Anathema in medio tui eſt Iſrael,] nec eſt quod parere aliquid boni poſſit, immo non eſt malũ, quod ex ea malorum fecunda propagine germinari non valeat. Quis aliquando orthodoxorum detraxit cõcionatori, ſuadenti Fidelibus eleemoſynas frequentare? Manichæum hunc fuiſſe oportuit, eiuſmodi impietate reſpersũ, qui nolit, ſuaderi debere Fidelibus, quod diuinis Scripturis faciendum, frequentioribus ſententijs ſermo diuinus inculeat. Sed & quis Catholi-

a *Ioſ.7.*

tholicorū iuuentus hactenus,qui bona sua erogantes,siue in restitutionem collabentium ecclesiarum,siue in ędituorum alimoniam,quod factū liquet a quamplurimis viris sanctis,hos, vt vos,simplices nominarit, quos [a] Redēptor noster, eo quod negotiari vtiliter sciuerint, prudentes appellat? vt qui didicerint pecunia traiecticia cælum emere, & redimere tēporarijs æternitatē,& [b] transferre thesauros in cælos,vbi neque ærugo, neque tinea demolitur, atque facere sibi [c] amicos de mãmona iniquitatis,a quibus in æterna tabernacula recipiantur. Quibus & cōpetat nomen non adulterinę, sed veræ simplicitatis,qua Iob [d] simplex & rectus,ac timens Deū laudatur,& [e] Daniel,quod in simplicitate sua liberatus est de ore leonū; & Pauli [f] Apostoli admonitione doceamur dicentis: Qui tribuit, tribuat in simplicitate. Sancta plane simplicitas, non quæ penes vos sonat fatuitatem,qua sugillatis omnes,qui bona sua reliquerunt ecclesijs: qua contumelia suo damno Mauritius Imperator sanctum Gregorium legitur perstrinxisse.

Addis insuper de viris ecclesiasticis, quod otiose fruantur bonis ecclesiarum, partis populi totius sudoribus:sed cum neminem excipiatis,cum sint ex ijs complures, quos certum est digne in Euangelio laborare,ad Deum pro populo puras leuare manus; satis apparet,oculum [g] esse nequam, ante quem totum corpus appareat tenebrosum,cum nec intueri possit, nec distinguere filios lucis a filijs tenebrarum.

a Matth. 24. Luc. 12.
b Matt. 6. Mar. 10. Luc. 12. & 18.
c Idem 16
d Iob 1.
e Mach. 2.
f Rom. 12.
g Matt. 6.

rum. Sed pœniteat vos hac in re esse imitatos Iulianum Apostatam, qui ijsdem incessebat calumnijs seruos Dei; qui & sicut est ipse Deũ expertus vltorem, vos pariter sentietis execrandi sceleris vindicem; qui lædentibus seruos suos acerbissime comminatus est, dicens: [a] Qui tetigerit vos, tangit pupillã oculi mei.] *a Zach. 2.*
Sed hæc leuissima sunt, & nullius fere momenti respectu eorum, quæ mox inferius aduersus omnes ecclesiasticos euomuistis, quæ & si vera fuissent, vestris publicis litteris nequaquam spargenda erant in vulgus, sed omni reuerentia contegenda, cum noueritis filios Noe [b] retrorsum incedentes, & caute obtegentes verenda patris, benedictionem esse consecutos; Chã autem perpetuo maledictum. cuius vos exemplum sectatos par pœna condemnet, nisi vera pœnitentia crimen diluat, quod faciendum hortamur. *b Gen. 9.*

Quod si vos adeo seueri exactores, paucorum delicta conuertitis in vniuersos; plane grauissime inde peccatis, cum vno fasce iustos comprehendatis cum iniustis, eosdemq. pari affectos ignominia pari censeatis dignos esse supplicio: vt omnes quidem in vos exclament tantæ arbitros iniquitatis. Si vero adeo sancti videri vultis, vt pati non possitis quempiam ecclesiasticorum extra disciplinã sacrorum canonũ euagari: laudarem zelum, si esset secundum scientiam, quæ docet naturæ exemplis, admixta segeti zizania crescere, & donec ventiletur, grano paleã esse cõmixtã, monetq.

ex alijs innumeris Scripturæ diuinæ sententijs, & quod potissimum est, docet exemplo Christi summæ Sapientiæ Patris, qui in numero duodecim Apostolorum passus est vnũ ex ijs furem esse, & proditorem, atque sacrilegum, insigniorem ceteris peccatorem, qui fuerint aliquando, vel in æternum futuri essent: ne quis adeo miraretur, vel scandalum pateretur, si forte contingeret in eius Ecclesia quemlibet duodecimum sacrorum ministrorum instar Iudæ reperiri omnium scelestissimum; quod absit, vt possit asserere quispiam. Sed & si vere absque calumnia diceretur: ad Christi exemplum, quo tuto contineremur asylo, esset legitime prouocandum. Non tamen ista dicimus, vt eiusmodi delinquentes saluos esse velimus, sed acerrime puniri per suos iudices, vestros conciues, præfectos ecclesijs sub vestro dominio constitutos Episcopos, ad hoc ab ipsis Romanæ Ecclesiæ Pontificibus vestrates electos, vt cũ non per alienos, sed per vosmetipsos cuncta administrari videretis, sineretis cuicumque foro iura habenti distincta, eidem esse salua.

Sed his omissis, iam illæ ipsæ litteræ, quibus adeo multipliciter & enormiter peccatũ est, tamquam e portis inferis proditæ, in vltionem expansæ ad Petri Confessionem, in obliuionem perpetuo silentio complicatæ, scissæ in redargutionem audacissimæ scissionis, vti mendaces & contumaces, calumniosæ atque proteruæ, quibus ita ignominiose Romanã Ec-

clesiam

clesiam impetistis : eamdem excipiant digne sententiam,qua his similes litteras Michaelis Imperatoris blasphemas & calumniosas Nicolaus a Pontifex condemnauit igni tradendas, his pronuntiatam ab ipso verbis: Decernentibus nobiscum & simul * considerantibus ijsdem sanctissimis fratribus & Coepiscopis nostris, ipsam epistolam (seu potius ipsas epistolas) in stipite videntibus cunctis suspensas, vasto supposito foco, ad vituperium vestrum coram omnibus nationibus, quæ penes Memoriam sancti Petri multiplices inueniuntur, extremæ perditioni donabimus. Quatenus his rite patratis, discat pius quod amet, & crudelis quod timeat.] hæc Nicolaus. quæ & facta sunt sub eiusdem Nicolai Pōtificis successore Hadriano Pontifice tam de litteris Imperatoris, quā de Photij Patriarchæ. Maneat ergo suo robore constans sententia Nicolai, qua in contumaces & calumniosas litteras Michaelis Imperatoris est iudicatum,& præiudicatum in vestras illis similes,& alias quascúque eiusdem generis litteras contigerit exarari: quas semper respuit,nec lectione quidē dignas existimauit antiquitas veneranda.hinc de his ad Corneliū Cyprianus: b Viderint qui vel furori suo,vel libidini seruientes,& diuinæ legis,& sanctitatis immemores, iactitare interim gestiunt,quæ probare non possunt;& cū innocentiam destruere ac expugnare non valeant; satis habent,fama mendaci,& falso rumore maculas

a Nic.ep.9.

* al. confidentibus

b Cypr.ep. 41.

culas

culas inspergere. Certe quod Præpositis & sacerdotibus congruit, danda est opera, vt talia cum a quibusdam scribuntur, per nos respuãtur. Porro hæc fieri debere ostendimus, si quãdo talia quorumdam calumniosa temeritate conscripta sunt, legi apud nos non patimur.] hæc acerrimus vindex existimationis Apostolicæ Sedis, & qui sederet in ea Romani Pontificis, martyr gloriosissimus Cyprianus. ac de vestris litteris hactenus.

Quoniam autem fortasse cõtigerit, vt aculeata Parænesi vos queramini a nobis esse perstrictos: ad illam prouoco vos sacrorum Prouerbiorum sententiam: a Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis:] in memoriam reuocando, quod scripsit lacrymans Ieremias, inde videlicet populo florentissimo, & ciuitati amplissimæ excidiũ prouenisse, qđ (vt ipse inquit) Prophetę nõ aperiebãt tibi iniquitatẽ tuã, vt te ad pœnitẽtiã prouocarẽt.] Vnde maximi loco emolumẽti ducere debeatis, si hortãdo, monẽdo, rogãdo, & arguẽdo vestra ad curationẽ peccata detegim⁹, quorũ, dũ latent, sit prorsus desperanda sanatio. Quãobrẽ vt dicã cũ Apostolo: b Eadẽ scribere, mihi quidẽ nõ pigrũ, vobis autẽ necessarium: Videte canes, videte malos operarios, videte cõcisionẽ.] Nẽpe cauete hæreticos, quos & habetis inter vos habitantes, & eisdẽ cõniuentes prauos Catholicos, concisionẽ suadẽtes, nimirũ ab Ecclesia Catholica scissionẽ. Qui scindit, scindatur ipse, acclamatũ est sæpe in Concilijs

a Prou. 27
b Philip. 3

œcu-

œcumenicis, secundũ illud propheticũ: a Quæ fecit, facite illi.] nempe vt qui scidistis Ecclesiã Dei: patiamini ipsi in Republica vestra scissuram. Admoneat vos periculum vestrũ exterreat perditio vestra. Periculum, inquam, quod Deus ob leuiorem populi in sacerdotem contemptum conuertit iratus in Regnum sanctã ipsam quã instituerat Rempublicã inter Hebræos. Audite scribentẽ ad Rogatianum Epm̃ sanctum b Cyprianum gloriosissimũ martyrẽ, & ista ex diuino oraculo sic deducentem: Cum Samuel sacerdos a Iudæorum populo ob senectutem, sicut tu modo, contẽneretur, exclamauit iratus c Dominus, & dixit: Non te spreuerunt, sed me spreuerũt. Et vt hoc vlcisceretur, excitauit eis Saul Regem, qui eũ iniurijs grauibus affligeret, & per omnes contumelias & pœnas superbũ populũ calcaret, & premeret, vt contemptus sacerdos de superbo populo vltione diuina vindicaretur,] dum ipsorum Rempublicam sua Deus plantatam manu mutauit in Regnum. hæc vos pericula vitanda moneo.

a Iere. 50
b Cypr. ep. 65.
c 1. Reg. 8

Exterreat vero vos magis, quam dixi timẽdam, perditio vestra. Nam cum grauius peccatum, grauius suppliciũ iure exigat; & vtique cum insolentius, & contumeliosius agitur in sacerdotem, grauiorem consueuerit Deus inferre vindictã: quæ igitur manere putatis vos dãna, qui adeo enormiter peccastis in eũ, q loco Petri sedet in Apostolica Sede, Christi Vicariũ? immo in Christum ipsum peccastis, dum

eius

eius tunicam inconſutilem (quæ eſt Eccleſia) ſchiſmate cōſcidiſtis. Sit vobis in exēplū Saul, cū contēpto Samuele, eius ſpretis iuſſis, vendicauit ſibi, quod ſacerdotalis muneris eſſet: quem & paſſus redarguentem, vt abeuntem retineret inuitum, ipſius ſcidit pallium a recedentis, cum & de vltione mox accepit oraculum, Samuele ad ipſum dicente: Scidit Dominus regnum Iſrael a te hodie.] Et quod ea ſententia non eſſet quauis pœnitentia reuocabilis, iſta horrore plena verba ſubintulit: Porro Triumphator in Iſrael non parcet, & pœnitudine non flectetur: neque enim homo eſt, vt agat pœnitentiam.] & quantumlibet dixerit Saul ipſe: Peccaui, non fuit dignus audire, vt Dauid reprehēſus a Nathan: b Et Deus tranſtulit peccatum tuum.] nec vidit poſt hæc amplius Samuelem perditionem ipſius fruſtra lugentem. Quæ ipſa in exemplum perfidorum Principum iura Eccleſiæ inuadentium c Damaſcenus aduerſus Iconomachos agens inducit, atque ait: Regum eſt ciuilis adminiſtratio: eccleſiaſtica vero conſtitutio Paſtorum atque Doctorum. Impetus iſte latronum eſt, Fratres. Saul ſcidit palliū Samuelis. Et quid ei contigit? Abſcidit regnum eius Deus.] Abſcidiſtis vos, & conſcidiſtis in fruſta tot ſciſſionibus, quot inobedientijs contumacibus Chriſti tunicam in Romano Pontifice. Quid non timendum? vel non pauendum? Fiat, rogo, Deus ipſe miſericors & placabilis vobis, in omnibusq. propitius, ſicut cum per

a 1. Reg. 15.

b 2. Reg. 12.

c Orat. 2. Ioan. Damaſc.

Iere-

Ieremiam [a] comminatus est populo, dicens: Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua:] & tamen eodem contextu inferius subdit: Obducam cicatricem tibi, & a vulneribus tuis sanabo te, dicit Dominus.] Non enim obliuiscetur misereri Deus. Expiate igitur culpam, crimen abluite lacrymis pœnitentiæ. *a Ier. 30.*

Erigite insuper animos, rememoramini [b] pristinos dies, in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis, quando nó commiscuistis vos schismaticis, sed arctissimo glutino vnitatis Romanæ inhæsistis Ecclesiæ; ob idq. passi grauissima a Longobardis, & a contribulibus vestris, quo nomine ab Honorio Romano Pontifice, datis [c] ad comprouinciales Episcopos litteris, Veneta Respublica, Christianissima ab eodem fuerit appellata, insigni gloriæ titulo, nonnisi de Romana Ecclesia benemerenti conferri solito. Sed & præter egregiũ titulum quid præterea fuerit eadem Respublica Veneta virtutis merito ab eadem Sede Apostolica consecuta, gloriose prædicat Gregorius [d] Septimus, sic scribens ad Dominicũ Ducem & populum Venetiarum: Scitis enim, quoniam præ multis terrarum partibus diuina dispensatio terram vestram Patriarchatus honore sublimauit, cuius dignitatis eminentia ex sui ipsius nominis, & officij prærogatiua adeo augusta & rara est, cum non amplius quã quatuor in toto mũdo reperiãtur.] & inferius: Post Apostolicam Sedem, omnibus quæ sunt in Occidente gentibus clariores extitistis.] Vnde autem tanta vobis gloria, pontificijs moni-

b Heb. 10

c Habetur 8. Tom. Annalium hoc Anno 630. prope fin.

d Lib. 2. ep. 39.

mentis adeo celebrata, nisi ex schismatis odio implacabili, & Romanæ Ecclesiæ pace & vnitate tenacissima cōparata? Propagata vero felicioribus, sicut & maioribus incrementis, cum itidem maiores vestri, vestræ Reipublicæ decus & ornamentum, in summo discrimine constituti, cum dubia lance suspensus pēderet orbis, & Principatus illi viderentur penitus interituri omnes, qui audacissimo Principi, schismatico Imperatori, Friderico Aenobarbo aduersus Romanam Ecclesiam cōtra Alexandrum Pontificem non iungerentur: ijdem vestri generosissimi prædecessores, vere Christi fideles, in spem [a] contra spem credentes, elegerunt [b] affligi cum populo Dei potius, quā regnare cum Ecclesiæ Romanæ hoste obstinatissimo Pharaone. Sicq. iuncti tunc fœdere cū Longobardis, facti sunt omnes simul Romanæ Ecclesiæ defensores, schismatis vero fortissimi euersores, honestissimo patefacto aditu, ad suā ipsorū Rempub. Christianissimā augendā, conseruādā, ac solidandā. Quibus a Dño tūc datū est, vt in ipsorū primariam Venetam ciuitatē trophæa inferrentur partæ victoriæ; quando & facti sunt ipsi nobilissimi ciues tanti Pōtificis exceptores, exhibitores etiam triūphi omniū præstātissimi, sed & munificētissimi in expēsis, prōptissimi in obsequijs, in custodijs solertissimi. Vnde sibi celeberrimā a mortalibus cūctis immortalemq. gloriā cōpararūt, illustrata tūc mirifice eadē ciuitate manubijs Augustalibus, magis vero pontificijs aucta fulgoribus, & sacris locupletata muneribus, e pœnu cælesti lar-

a Rom. 4.
b Hebr. 11.

gis-

gissime, Deo manum suam aperiente, profusis: honoris insuper titulis consignata perēnibus, illis vero præcipuis, ex quibus præstantissimi ciues eius iure nominati sũt, schismatis euersores, vnitatis Catholicæ defensores, pacis cōciliatores, fundatores quietis, atque Romanæ Ecclesiæ susceptores, ac protectores.

At quinã modo audẽt insurgere eiusdẽ Reipublicæ hostes audacissimi, tantæ gloriæ euersores, vt cõtrarijs factis tenebrosa obducãtista caligine; aspergãtq. ignominijs, q̃ tot tãtisq. sudoribus parta, sãguine cõparata est, auitã gloriã? Cũ autẽ cõsueuerint in quauis bene institu ta Republica iuniores æmuli esse maiorũ; nec pati ab antiquioribus suis esse degeneres, quos & factis egregijs superare cõtẽderint: quinam modo [a] spiritus vertiginis exagitauit Principes sapiẽtes, vt ab Ecclesia Romana) qđ ꝓ monstro habẽdũ) adeo pudẽda cõtradictione defecerint?] Potuitne istud fieri, vt a Petro scinderetur schismate Marcus, a patre filius, a magistro discipulus, ac minister assiduus, & vbique fidelis? Qui.n. olim maximo lucro vestro, nonnisi odio schismaticorum reliquit a se fundatã ecclesiã Alexandrinam: maximo quidem damno vestro, si sic perstiteritis (quod Deus auertat) vos relinquet, & Petro fixus inhærens, eius Vicario assidebit, & assurget in opus, contra schismaticos & hæreticos collaborans.

[a] *Isai.* 1 8

Aliena vos pericula moneant. cõsueuit post scissionem desolatio sequi. Donatus in Africa schisma conflauit, a quo Donatistæ denominati fuere, qui vbi incurabiles redditi

frequentiori lapsu, dati sunt omnes iusto Dei iudicio vna cum Africana prouincia Vuandalis primum, atque demum in excidium sempiternum Arabibus. In Oriente non solum quã diximus, Alexandrina, sed & reliquæ sedes Patriarchales, vbi schismate se ab Ecclesia Romana sciderũt, scissæ sunt pariter à protectione diuina, datæ omnes in captiuitatẽ, & ignominiosissimam seruitutem nefandæ Turcarum genti, sub cuius iugo ferreo hactenus in dies magis magisq. teruntur: in primis vero Græci ipsi auctores schismatis, exigente pœnas diuini acerbitate Iudicij, vt palea sub plaustro ferrato teruntur, & conterẽtur, quousque desinet
a Isai. 48. esse [a] neruus ferreus ceruix eorũ. Ad quod tã grande malum anteuertendum, egregie laborauit suo tempore, quo sumpsit exordiũ Photianum schisma, Basilius Imperator, qui in diuino illo cõsessu Octauæ œcumenicæ Synodi, Spiritus sancti gratia cõgregatæ, ad præsentes ibi schismaticos egregiam habuit orationem, quam adhuc integram conseruãt Acta synodica: ex qua aliqua saltem hic vt describantur, a nobis exigit importune rerum & temporum opportunitas. Audite quæso tunc illis tantum, sed nunc vobis ipsis Imperatorem diuino prorsus afflatum Spiritu perorantem:

Vos quoque, inquit, qui curatione indigetis, ac medela opus habetis, pretiosa mẽbra Christi, etsi nescio quomodo a malo dæmone detẽti, a capite, nempe a Romano Pontifice separati estis: Vitis vera, quæ propter contentionem importunam, immo vero iniustam,

in

in amaritudinem conuersa es: Amici & proximi nostri, etsi propter odium irrationabile ex aduerso appropinquantes & stantes, ac vnitatem respuentes. Suscipite admonitionis sermonem (non autem confundor dicere) etiam deprecationis. In id enim nos adduxit misericordia, quam circa vos habemus. Scrutamini intima conscientiæ vestræ, & inuenietis vos male ab Ecclesia esse disiunctos. Nouissima hora est, & Iudex pro foribus est, fratres: ne præoccupemur ab eius Ecclesia sequestrati, & longe ab illius gloria proijciamur. Nihil turpe ducamus, passionem manifestare, & vulnus ostendere, ac locum pœnitentiæ & medicinæ requirere, atque intra atrium saluantium fieri; ne confusionem obedientiam arbitrando, confusionis æternæ sumamus experimentum. Qualis autem hæc est confusio, fratres, procidere Deo, & veniam expetere? Deo enim procidunt, qui Ecclesiæ & spiritalibus istis Patribus procidunt. Confusio quidem reuera est & maximus pudor, immo vero in Deum dimicatio, nolle vnumquemque proprium confiteri peccatum, & humiliari propter Christum, & lucrari & se, & multos.

Si autem omnino hoc confusionem arbitramini: Ego, cui Imperij superposita est corona, forma vobis efficiar huius optimæ humilitatis. Ego qui imperitus, & insipiens sum, bonum initium ero vestrum qui sapientes estis, & scientia clari. Ego qui in peccatis volutatus sum, primus vobis typus fiam, qui mundi estis, & virtuti operam datis. Ego primus memet super pauimen-

tum proijcio, purpuram & diadema paruipendens: ascendite ad genas meas, & super oculos meos incedite; nec reputetis magnum, Imperatoris calcare scapulas: nec reuereamini pedibus tangere verticem, cui superimponitur a Deo donata corona: omnia pati promptum habeo, & agere promptius, quæ vobis quidem confusionem, mihi autem gloriam, & maximam claritatem conferre videntur. Neque enim in hoc curam gero gloriæ meæ; tantum vt videam communionem, vnitatem, & vnam ecclesiarum festiuitatem, tantum ne animæ detrimentum patiar, & gaudeat super me ille omnium inimicus diabolus, captiuum sumens, quod mihi desiderandum est, tantum spei meæ lampas insperate non extinguatur, per quam festinabam communi illustrari lætitia & gaudio.

Nescio quod erat satagendum & efficiendum, & non feci; vel quos proponendos admonitionis, & deprecationis sermones, & non proposui. vos de cetero videbitis. Innocens enim sum a perditione vestra. Si vero & ad magnum & horrendum illud Iudicium futuræ diei vos remittitis, quasi pro vobis rationem daturos: noscite, quia bene noui, quia nullus vobis iustitiæ sermo siue hic adest, siue illic aderit, nisi quantum in hac controuersia inuentum extiterit. Verum si vultis ante illud Iudicium, conscientiæ vestræ interrogare iudicium: dicetis amplius nihil, quam quod ab Imperio nostro dicitur. Deponite igitur contentiones, fratres, & resumite amorem fraternitatis: fugite dissensionem, &

vnitatem amplectimini: odium auertite, & dilectionem in sinum recipite: state cum probabilibus, & capiti compaginamini. Recipite per obedientiam diuinæ communionis gratiam, & nihil ob sæcularia sitis solliciti. Sunt enim apud compatientissimum Imperium nostrum susceptionum modi diuersi, per quos consolabimur, & incessanter, quæ secundum sæculum vobis opportuna fuerint, faciemus. Rursus multimode decertabimus, obsecrantes, rogantes, & omne ingenium commouentes ad spiritales Patres nostros & Patriarchas, vt dispensent quid eorum quę insunt animo vestro; tantū ne temere contra salutem vestram agatis. &c.] hæc & alia plura Imperator ad schismaticos Episcopos, sententia Romani Pontificis excommunicatione damnatos, hactenus in schismate permanentes.

Ista si spernitis, tanta charitate, atque animi demissione pronuntiata ab orthodoxo Imperatore, & eius contemnitis lacrymas: hostium proculdubio eritis audituri cachinnos, & ab æmulis eiusmodi ex diuina Scriptura iactari ludibria, & subsannari improperijs istis: Hæccine [a] est vrbs perfecti decoris, gaudium vniuersæ terræ? Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui,]. addentes: [b] Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicij?] Exprobrantes insuper cum derisione deliria in ætate decrepita Reipublicæ senescentis, annisq. iam reliquas superantis; & quidem inexcusabilibus rationibus. Nonne delirium est, aduersus Deum mortales bella suscipere, & contra diuinam institutionem

a Thren. 2.
b Isai. 1.

audere laicos Dei ministris sacerdotibus dominari? Deliramentum quis esse negauerit, non curare, immo summe contemnere, habere loco ioci, immo & lucri, ab Apostolica Sede, ab ipsa Catholica Ecclesia excommunicatione esse præcisos? Deliratio nonne plane omnium maxima est, sperare extra Ecclesiam consequi posse salutem? At insuper quam grande illud delirium, Ecclesiam Romanam de vestra Republica semper bene merentem, conciliatricem Principum in sacrum fœdus, in bello sociam, in pace matrem, erga filiam propensiorem, beneficentia largiore pandentem sinum frugum: eamdem ab eiusdem filiæ amplexu diuellere, ac diro schismate separare? cum id nihil aliud sit, quam eiusdem Reipublicæ neruos succidere, & caput amputare? Sed delirium plane risu dignum quis neget, velle contra stimulum calcitrare, & obstinato animo vrgere, vt frõte feriat durissimam petram atque confringat? At non delirantis senis tantum, sed furentis insania animi signum illud est euidens, pro titulis gloriæ infame schismaticorum nomen consequi laborare, ac demum illud pudendum, quod ipsi adiacet, hæreticum. Sed & illud quidem grande delirium apparet omnibus, quod sub velamine libertatis, nectantur vincula seruitutis, connexa peccatis, testante id diuina [a] Scriptura, quæ euacuari non potest, quod qui facit peccatũ, seruus est peccati, & quod funibus [b] peccatorum suorum peccans quisque ligetur: contra vero contemnatur vera libertas, quæ sanctæ religionis cupiat vincula salutaria, quibus

tantum

[a] *Ioan.* 21
[b] *Prou.* 5.

tantum obligata, libera consistere possit, ac tuta, fortis, & permanens gloriosa, secundum illud [a] Ecclesiastici ita monentis: Inijce pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum.] & sequitur: Erunt tibi, inquiens, compedes eius in protectionem fortitudinis, & bases virtutis, & torques illius in stolam gloriæ, & vincula illius alligatura salutis.] *a Eccls. 6.*

His vero & alijs id genus obiectantibus vestræ gloriæ æmulis & aduersarijs, Respublica ipsa, longiori senio effecta prudentior, mente sana, corde sapiens, ipsius nempe sanior pars ciuium, quod Anna Heli, iuste ista respondeat: [b] Nequaquam desipio, sed mulier infelix nimis ego sum: nec reputet me quis quasi vnam de filiabus Belial.] Nolens ipsa & inuita patior ista Politicorum pressuris suffocata nouantium. Respiciat iam Deus ignominiam meam, & iudicet. *b 1. Reg. 1.*

At hic tandem finis esto. Sed doleo vehementer, quod absque, Valete. Ioannes [c] enim Apostolus id vetat facere, & cum eo omnis simul Ecclesia, quod indignos salutatione iuste iudicet eos, qui non communicantes Romanæ Ecclesiæ omnis penitus sint salutis expertes. Quod nolim putetis, symbolum esse odij. Absit. Quisnam est qui magis præcipiat & inculcet inimicorum dilectionem, ipso Ioanne? Neminem odit Ecclesia, quæ inimicos diligendos esse, monet scriptis, & ingerit verbis; sed quæ a Deo (vt ipsa [d] testatur) charitatem acceperit ordinatam: quæ sunt Dei, diligat ipsa; & peccata, quæ sunt extra & contra Deū, odio persequatur. Hinc Augustinus [e] scri- *c Ioan. ep. 2.* *d Cant. 2.* *e Aug. epist. 123.*

bens

bens ad Maximinum Donatistarum schismaticorum antesignanum, eadem ratione detestatus in ipso dirum schisma, inter alios titulos, quibus honorare fas est hominem extra Ecclesiam positum, nominat dilectissimum. Testis est mihi Deus, quomodo vos omnes cupiã in visceribus

a Ephes. 4. IESV Christi, & hoc oro cum Apostolo,[a] Ephesios commonente, vt in Ecclesia Catholica sitis vnum corpus, & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ.] extra quam connexionem & vnitatem nulla cuiquam penitus poterit esse salus, sed lugenda semper absque redemptione damnatio. Faxit Deus, vt sancti Spiritus gratia, difflata illa caligine, qua obtexit

b Thren. 2 Deus in furore[b] suo filiam Sion, arrideat nobis

c Iud. ep. prior illa vestra serenitas; & sidera errãtia,[c] quibus procella tenebrarum seruata est in æternũ,] in firmamẽto Ecclesiæ fixa resplendeant in sempiternum, secundum illud propheticum:[d] Stellæ

d Bar. 3. dederunt lumen in custodijs suis, & lætatæ sunt, vocatæ sunt, & dixerunt, Adsumus: & luxerunt ei cum iucunditate qui fecit illas.] Amen.

Sit autem vobis Parænesis hæc (vt sic perorem cum[e] Augustino ad Donatistas) correctio,

e Aug. epist. 162. si velitis: Testis vero, & si nolitis.]

Imprimatur. *Si placet R.P. Magistro Sacri Palatij.*
B. Gypsius Vicesgerens.

Imprimatur. *F. Paulus de Francis de Neap. Magister, & socius R.P. Magistri Sac. Palat. Apostolici.*